

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA ZOOTEHNIKO

Jernej REDEK

**ANALIZA STALIŠČ IN VPLIVA NEVLADNIH ORGANIZACIJ NA
IZVEDBO SKUPNE KMETIJSKE POLITIKE EU V
SLOVENIJI**

DIPLOMSKO DELO
Visokošolski strokovni študij

**NONGOVERNMENTAL ORGANIZATIONS POSITION AND
IMPACT ANALYSIS ON IMPLEMENTATION OF COMMON
AGRICULTURAL POLICY EUROPEA UNION IN SLOVENIA**

GRADUATION THESIS
Higher professional studies

Ljubljana, 2010

Diplomsko delo je zaključek Visokošolskega strokovnega študija kmetijstvo – zootehnika. Opravljeno je bilo na Katedri za agrarno ekonomiko, politiko in pravo Oddelka za zootehniko Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani.

Komisija za dodiplomski študij Oddelka za zootehniko je za mentorja diplomskega dela imenovala prof. dr. Stanka Kavčiča.

Recenzent: prof. dr. Emil Erjavec

Komisija za oceno in zagovor:

Predsednik: doc. dr. Silvester ŽGUR
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko

Član: prof. dr. Stanko KAVČIČ
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko

Član: prof. dr. Emil ERJAVEC
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko

Datum zagovora:

Delo je rezultat lastnega raziskovalnega dela. Podpisani se strinjam z objavo svoje naloge v polnem tekstu na spletni strani Digitalne knjižnice Biotehniške fakultete. Izjavljam, da je diploma, ki sem jo oddal v elektronski obliki, identična tiskani verziji.

Redek Jernej

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

ŠD Vs
DK UDK 631(043.2)=163.6
KG kmetijstvo/CAP/skupna kmetijska politika/prvi steber/reforma/nevladne organizacije/Slovenija/EU
KK AGRIS E10
AV REDEK, Jernej
SA KAVČIČ, Stanko (mentor)
KZ SI-1230 Domžale, Groblje 3
ZA Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko
LI 2010
IN ANALIZA STALIŠČ IN VPLIVA NEVLADNIH ORGANIZACIJ NA IZVEDBO SKUPNE KMETIJSKE POLITIKE EU V SLOVENIJI
TD Diplomsko delo (visokošolski strokovni)
OP IX, 48 str., 1 pregl., 13 pril., 33 vir.
IJ sl
JI sl/en
AI V diplomskem delu smo skozi pregled dogodkov in stališč Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter nevladnih kmetijskih organizacij ponazorili razvoj dogodkov, ki so se odvijali ob uvedbi reforme neposrednih plačil prvega stebra SKP ter spremembi sheme ob zdravstvenem pregledu. Socialni dialog ob izbiri sheme je potekal v letih 2005 in 2006 in se končal z uveljavitvijo v letu 2007, v okviru health checka pa je potekal v letih 2008 in 2009 ter se končal z uveljavitvijo sprememb sheme z letom 2010. Prek analize predlaganih shem izvedbe ukrepov prvega stebra SKP in sprejete sheme smo dognali, zakaj in kako je bila izbrana shema najboljša možna v danem trenutku, ter ocenili vlogo in položaj nevladnih organizacij v socialnem dialogu kot pomembna in uspešna. Pri analizi socialnega dialoga v okviru health check-a smo ugotovili, da je bil položaj nevladnih organizacij do sprejetja uredbe EU podoben kot v obdobju reforme, izvedene v 2007. Kljub skupnemu predlogu petih nevladnih organizacij pa se je pri odločitvah o spremembah v okviru zdravstvenega pregleda položaj nevladnih organizacij spremenil. Nevladne organizacije niso uspele preprečiti nadaljnje liberalizacije ukrepov prvega stebra SKP. Zmanjšujejo se proizvodno vezana plačila, ki se nadomeščajo s proizvodno nevezanimi plačili.

KEY WORDS DOCUMENTATION

DN Vs
DC UDC 631(043.2)=163.6
CX agriculture/common agricultural policy/first pillar/CAP reform/health check/
nongovernmental organizations/Slovenia/EU
CC AGRIS E10
AU REDEK, Jernej
AA KAVČIČ, Stanko (supervisor)
PP SI-1230 Domžale, Groblje 3
PB University of Ljubljana, Biotechnical Faculty, Department of Animal Science
PY 2010
TI NONGOVERNMENTAL ORGANIZATIONS POZITION AND IMPACT
ANALYSIS ON IMPLEMENTATION OF COMMON AGRICULTURAL
POLICY EUROPEA UNION IN SLOVENIA
DT Graduation Thesis (Higher professional studies)
NO IX, 48 p., 1 tab., 13 ann., 33 ref.
LA sl
AL sl/en
AB In the thesis overview of events and opinions of the Ministry of agriculture, forestry and food and non-governmental farming associations, associated with implementation of direct payments' reform of the first pillar of CAP and its further changes according to health check are presented. Social dialogue concerning scheme selection took place in the years 2005 and 2006 and finished with its implementation in 2007. It continued again during the health check in 2008 and 2009 and has finished with its enforcement in 2010. Through analysis of realization of recommended schemes of the first CAP pillar and its enforcement we have established why and how the selected scheme had been the best possible in that time. We evaluate the roll and position of non-governmental associations in social dialogue as important and successful. With social dialogue analysis in the frame of health check, we have found out that the position of non-governmental associations until the acceptance of the EU regulation was similar as during CAP reform in 2007. However, in spite of common proposal of five different non-governmental organizations they were in worse position during crucial health check policy decision-making. The loss of their negotiation powers is best seen in direction of policy liberalization concerning CAP first pillar measures. Production coupled payments decreased in importance and were substituted by de-coupled payments.

KAZALO VSEBINE

	str.
Ključna dokumentacijska informacija (KDI)	III
Key Words Documentation (KWD)	IV
Kazalo preglednic	VII
Kazalo prilog	VII
Okrajšave in simboli	VIII
1 UVOD	1
1.1 OPREDELITEV PROBLEMA	1
1.2 CILJI IN HIPOTEZE	2
1.3 STRUKTURA IN VSEBINA NALOGE	3
2 PREGLED OBJAV	4
2.1 SKUPNA KMETIJSKA POLITIKA	4
2.1.1 Nastanek SKP	4
2.1.2 Razvoj SKP do reforme leta 2003	5
2.1.3 Reforma SKP 2003	7
2.1.4 Spremembe SKP po HC	8
2.2 POGLED NA STANJE SLOVENSKEGA KMETIJSTVA	9
2.3 NEVLADNE ORGANIZACIJE NA PODROČJU KMETIJSTVA	9
2.4 POTI ODLOČANJA V KMETIJSKI POLITIKI	11
2.5 IZBIRA SHEME REFORME SKP V DRŽAVAH ČLANICAH (EU 15)	12
2.6 PODLAGE ZA SPREMEMBO PRVEGA STEBRA SKP V SLOVENIJI	12
2.7 SHEME IZVEDBE NEPOSREDNIH PLAČIL V PRVEM STEBRU SKP	13
2.7.1 Razdelitev kmetijskih gospodarstev po tipih	14
2.8 HEALTH CHECK	15
3 MATERIAL IN METODE	17
3.1 MATERIALI	17
3.2 METODE DELA	17
4 REZULTATI	19
4.1 SHEME V JAVNI RAZPRAVI	19

4.1.1	Primerjalna analiza shem	19
4.2	SPEJETA SHEMA	23
4.3	RAZVOJ DOGODKOV V OKVIRU HC	24
4.4	SPREMEMBE PRVEGA STEBRA PO SPREJETJU UREDBE HC	25
4.4.1	Predlog MKGP	28
4.4.2	Skupen predlog nevladnih organizacij	29
4.4.3	Primerjalna analiza predlogov	30
5	RAZPRAVA IN SKLEPI	35
5.1	SHEME IZVEDBE REFORME SKP 2007	35
5.2	SPREMEMBA SHEME PO HC	36
5.3	VLOGA NEVLADNIH ORGANIZACIJ	37
5.3.1	Nevladne organizacije ob sprejemanju reforme SKP 2007	37
5.3.2	Nevladne organizacije ob sprejemanju HC	38
5.4	SKLEPI	38
6	POVZETEK	40
7	VIRI	43
	ZAHVALA	
	PRILOGE	

KAZALO PREGLEDNIC

	str.
Preglednica 1: Razvrstitev KG v tipe	14

KAZALO PRILOG

Priloga A:	Sestava plačilne pravice v obdobju 2007/2009 in po spremembi v letu 2010
Priloga B:	Starostna struktura gospodarjev na kmetijskih gospodarstvih
Priloga C:	Gospodarstva po velikostnih razredih kmetijskih zemljišč v uporabi
Priloga D:	Zemljišča v Sloveniji
Priloga E:	samooskrba na področju kmetijskih pridelkov in proizvodov
Priloga F:	Izbira sheme izvedbe neposrednih plačil ukrepov prvega stebra SKP v državah članicah EU-15
Priloga G:	Preglednica vseh obravnavanih shem v okviru izdelave analitične podpore pri uveljavljanju reforme SKP na področju neposrednih plačil v Sloveniji
Priloga H:	Čista regionalna shema s postopnim prehodom
Priloga I:	Kombinirana shema
Priloga J:	Korigirana regionalna shema s postopnim prehodom
Priloga K:	Sprejeta shema (korigirana kombinirana shema)
Priloga L:	Drugi predlog MKGP
Priloga M:	Usklajena stališča nevladnih organizacij do predloga reforme skupne kmetijske politike od leta 2010 naprej

OKRAJŠAVE IN SIMBOLI

ARSKTRP	Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja
BDP	bruto domači proizvod
DČ	država članica
EGS	Evropska gospodarska skupnost
ERŽ	ekstenzivna reja ženskih govedi
EU	Evropska unija
EU 15	EU pred širitvijo v letu 2004; sestavlja jo 15 »starih« držav članic (Francija, Nemčija, Italija, Belgija, Nizozemska, Luksemburg, Irska, Velika Britanija, Danska, Grčija, Španija, Portugalska, Avstrija, Švedska, Finska)
GIZ	Gospodarsko interesno združenje
GPZ	Gospodarsko poslovno združenje
Ha	hektar
HC	Health check (zdravstveni pregled skupne kmetijske politike EU) v Sloveniji se je v strokovnih krogih in v splošnih razpravah pretežno uporabljal angleški izraz
KGZS	Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije
KZU	kmetijska zemljišča v uporabi
MKGP	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
NS	navzkrižna skladnost
SKP	skupna kmetijska politika
SKS	Sindikatski kmetov Slovenije
WTO	Svetovna trgovinska organizacija (World Trade Organisation)
ZDRDS	Zveza društev rejcev drobnice Slovenije
ZSPM	Zveza slovenske podeželske mladine

1 UVOD

1.1 OPREDELITEV PROBLEMA

Kmetijstvo je gospodarska panoga, ki ima znotraj vsake države določeno vlogo, ki je odvisna od razvitosti države in od odnosa politike do kmetijskega sektorja. V nerazvitih državah je kmetijstvo pomembno predvsem z vidika zagotavljanja prehranske varnosti, in s tem preprečevanja lakote državljanov. Ob tem prispeva večji delež v BDP (bruto domači proizvod) države, zaposluje več delovne sile in je zakonsko manj omejeno. Kmetijstvo v razvitih državah, kjer je kmetijskih pridelkov in proizvodov dovolj, pa odraža ravno nasprotne kazalnike. Predstavlja majhen delež v BDP, zaposluje manj ljudi in je zakonodajno močno regulirano pa tudi večinoma izdatno podprto s proračunskimi podporami. Kmetijstvo v EU (Evropska unija), katere članica je od maja 2004 tudi Slovenija, je glede na pravno ureditev najbolj centralno regulirana politika na ravni EU.

Zaradi svojega gospodarskega in socialnega pomena je kmetijstvo, in s tem kmetijska politika, pomembno področje EU in vsake DČ (država članica). Znotraj DČ se kmetijska politika oblikuje v okviru zakonodaje, sprejete na ravni EU. Pri oblikovanju nacionalne kmetijske politike imajo poleg ministrstva za kmetijstvo pomembno vlogo nevladne kmetijske organizacije, ki zastopajo interese kmetov. Nacionalna kmetijska politika se tako izoblikuje v okviru pravnega reda EU in prek socialnega dialoga med ministrstvom za kmetijstvo in nevladnimi organizacijami.

V osnovi se SKP (skupna kmetijska politika) deli na dva stebra. Prvi steber SKP predstavljajo neposredna plačila in tržne intervencije, drugi steber SKP pa ukrepi razvoja podeželja. Razsežnost SKP je zelo velika, v okviru naloge smo se omejili na ukrepe neposrednih plačil prvega stebra SKP.

Skozi nalogo bomo podrobneje proučili posamezna stališča in predloge ter opisali dogodke v okviru sprejemanja sheme izvedbe neposrednih plačil prvega stebra SKP in HC (health check) v Sloveniji. Socialni dialog v okviru izbire sheme izvedbe plačil prvega stebra SKP je potekal v letih 2005 in 2006 ter se končal z uveljavitvijo sheme v letu 2007. V okviru HC se je socialni dialog odvijal v obdobju leta 2008 in 2009 ter se zaključil s uveljavitvijo spremembe sheme izvedbe ukrepov prvega stebra SKP z letom 2010.

Pri izdelavi naloge je bil izbran poseben metodološki pristop. Stališča posameznih nevladnih organizacij in MKGP (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano), ki so bila potrebna za izdelavo analiz, so bila zbrana z osebnimi pogovori in kot interna gradiva MKGP. Velik delež k izdelavi naloge in analiz pa je predstavljalo tudi dejstvo, da sem kot strokovni sodelavec ene izmed nevladnih organizacij imel možnost iz ozadja spremljati razvoj dogodkov.

1.2 CILJI IN HIPOTEZE

Skozi nalogo smo z opisom dogodkov, stališč in predlogov posameznih nevladnih organizacij in MKGP poskusili prikazati dogodke, ki se odvijajo v ozadju tako pomembnih odločitev. Večina kmetov in druge zainteresirane javnosti namreč nima natančnega vpogleda v dogodke, ki na koncu pripeljejo do pomembnih dokumentov, v našem primeru uredb o neposrednih plačilih v kmetijstvu. Spremembo sistema izvedbe ukrepov prvega stebra SKP so tako kot večino drugih sprememb zakonodaje kmetje občutili šele ob prvih spremembah višine neposrednih plačil.

Naloga predstavnikov nevladnih organizacij, ki v takšnem socialnem dialogu zastopajo kmete, je zaradi tega zelo pomembna. Predstavniki nevladnih organizacij morajo delovati v okvirih sklepov, ki so sprejeti v najvišjih organih posamezne organizacije, in v času socialnega dialoga zastopati mnenje in stališče svojih članov.

V nalogi smo skozi stališča in razvoj dogodkov poiskovali odgovoriti predvsem na vprašanja:

1. ali je vpliv nevladnih organizacij pri oblikovanju sheme izvedbe neposrednih plačil prvega stebra SKP skozi razvoj dogodkov v letih med 2005 do 2010 ostal na enaki ravni, ali se je njihov položaj spremenil?
2. ali je smer, v katero se razvijajo neposredna plačila prvega stebra SKP, ugodna za Slovenijo?

1.3 STRUKTURA IN VSEBINA NALOGE

Diplomska naloga se začne z uvodom, kjer je obrazložena tema obravnave in postavljeni cilji diplomskega dela. Sledi pregled objav, v katerem je zajet kratek potek razvoja SKP na ravni EU in Slovenije. Predstavljene so najpomembnejše nevladne organizacije, katerih stališča in predloge obravnavamo v diplomskem delu, strokovna študija, ki je največji vir podatkov pri pripravi naloge, ter izbira shem v starih državah članicah EU. ob koncu poglavja je predstavljen HC in pravne osnove za njegovo izvedbo.

V poglavju Materiali in metode so opisani pristopi zbiranja materialov ter metode, ki so bile uporabljene. V rezultatih so predstavljene predlagane sheme izvedbe neposrednih plačil prvega stebra SKP, ki so bile podane v javno razpravo, ter primerjalna analiza shem. Sledijo predstavitev sprejete sheme in njena analiza ter predstavitev dogodkov v okviru HC, ki je razdeljena na dva dela. Prvi del opisuje razvoj dogodkov v socialnem dialogu, drugi pa je namenjen analizi predloga MKGP in skupnega predloga nevladnih organizacij.

V razpravi so podane ugotovitve analiz sprejete sheme izvedbe ukrepov prvega stebra SKP v letu 2007 in analiz spremembe sheme po HC. Sledi še razprava o vlogi nevladnih organizacij v okviru socialnega dialoga, ki je potekal ob teh dveh dogodkih. Naloga je zaokrožena s sklepi, v katerih smo povzeli odgovore na zastavljena vprašanja, in rezultati na podlagi opravljenih analiz. Zaradi kompleksnosti obravnavane tematike določene vsebine podrobneje razčlenjujejo priloge. Osrednji del naloge pa tako ostaja bolj osredotočen na razvoj obravnavanih dogodkov.

2 PREGLED OBJAV

2.1 SKUPNA KMETIJSKA POLITIKA

2.1.1 Nastanek SKP

Začetki SKP segajo v obdobje vzpostavljanja EGS (Evropske gospodarske skupnosti), ki je bila predhodnica EU. Nastanek SKP so pogojevali ali pospeševali dogodki po drugi svetovni vojni, kot sta suša v letu 1946 ter pomanjkanje na kmetijskih trgih v prvem desetletju po vojni. V tem času je vsaka država zavedajoč se pomembnosti kmetijstva z različnimi vrstami subvencij podpirala kmetijski sektor (Prokopijević, 2005).

Kmetijstvo je bilo v večini držav ustanoviteljic EGS pomemben gospodarski sektor, saj je kmetijski sektor zaposloval 15 milijonov ljudi ter v povprečju predstavljal kar 12 % BDP in 17,4 % delovne sile (Prokopijević, 2005). Države ustanoviteljice EGS so močno intervenirale na področju kmetijstva v smislu, vrste proizvodnje, vzdrževanja cen na določeni ravni ter organiziranosti kmetijstva. To je znotraj EGS predstavljalo veliko težavo na področju svobodnega trgovanja. Rešitev tega je bilo poenotenje kmetijskih politik na ravni EGS (Common ..., 2010).

Države ustanoviteljice EGS¹ so pomembnost kmetijskega sektorja v takratnih razmerah izkazale s tem, da so osnovne cilje SKP zapisale v 39. členu Rimske pogodbe; temeljni cilji in načela skupne kmetijske politike veljajo še danes (Common ..., 2010). Deloma so bili prilagojeni le z reformo SKP leta 2003.

Cilji so (Avsec in Erjavec, 2005):

- povečati storilnost kmetijstva s pospeševanjem tehničnega napredka in zagotavljanjem smotrnega razvoja kmetijske politike ter optimalno izrabo proizvodnih dejavnikov, zlasti delovne sile;
- zagotavljati primerne življenjske ravni kmetijske skupnosti, zlasti s povečanjem individualnega zaslužka oseb, ki se ukvarjajo s kmetijstvom;

¹Države ustanoviteljice EGS (Evropska gospodarska skupnost): (Belgija, Francija, Italija, Luksemburg, Nemčija in Nizozemska)

- stabilizirati kmetijske trge;
- poskrbeti, da je preskrba potrošnikov dostopna po primerljivih in sprejemljivih cenah.

Načela (Prokopijević, 2005):

- oblikovanje skupnega tržišča za kmetijske proizvode (prosta prodaja kmetijskih proizvodov med članicami);
- domača proizvodnja, ki naj bi imela v skupnosti prednost pred uvozom (tržno cenovne zaščite);
- financiranje SKP naj bi se preneslo z nacionalne na osrednjo raven (skupen proračun);

2.1.2 Razvoj SKP do reforme leta 2003

Kot navajajo Erjavec in sod. (2007), se SKP stalno spreminja, vendar je vseskozi ohranjala nekatere svoje značilnosti, predvsem tiste, ki so temeljile na dvigu proizvajalčevih cen s pomočjo različnih ukrepov. Ti ukrepi so v preteklosti vodili do ravni cen znotraj skupnosti, ki so bile višje od cen na svetovnih trgih. Z visokimi uvoznimi dajatvami je EGS praktično zaprla trg. Obenem so se znotraj EGS v sedemdesetih letih začeli pojavljati presežki. Ker so bile cene kmetijskih pridelkov znotraj EGS višje kot na svetovnem trgu, je morala EGS za izvoz presežkov na svetovni trg uvesti tržne intervencije, ki so pokrivalo razliko med odkupnimi cenami kmetijskih pridelkov na notranjem in svetovnem trgu. Zaradi velikih presežkov je prišlo do nerazumne porabe denarja za tržne intervencije (izvozna nadomestila), kar je vodilo do teženj po reformi SKP.

Prokopijević (2005) navaja, da so donacije presežkov hrane povzročale hude motnje na svetovnem trgu. EGS je namreč poleg izvažanja kmetijskih pridelkov z izvoznimi spodbudami izvajala tudi ogromne donacije v tretje države. Izvoz je povzročal motnje na svetovnih trgih, donacije pa so uničevale kmetijstvo v nerazvitih državah, katerih gospodarstva so bila skoraj v celoti odvisna od kmetijstva, ki je predstavljalo od 40 % do 70 % njihovega BDP.

V stalen proces reform so vodili notranji in zunanji dejavniki. Erjavec in sod. (2007) tako navajajo, da so se reforme odvijale v osem-do deset letnih obdobjih. Reforma leta 1984 je ohranila cenovne podpore, z ukrepi upravljanja ponudbe pa je zajezila razsipnost SKP. Poizkušali so uvesti praho (delež KZU (kmetijska zemljišča v uporabi), ki niso namenjena tržni proizvodnji), a jim ni uspelo, so pa uspešno uredili trg z mlekom z uvedbo mlečnih kvot.

Po večkratnih poizkusih je bilo v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja jasno, da je potrebna korenita reforma SKP. Leta 1992 je takratni irski komisar za kmetijstvo MacSharry predlagal reformo SKP, ki je tudi poimenovana po njem. Reforma se je nanašala predvsem na omejevanje obsega naraščanja proizvodnje. Takšen učinek je dosegla z zniževanjem zaščitnih ali intervencijskih cen za žito, oljnice in govedo (mleko, meso). Intervencijske cene so se v naslednjih treh letih pri govedu znižale za 15 odstotkov ter pri žitih za 30 odstotkov. Nadaljeval se je ukrep izvajanja prahe, višina kompenzacijskih (neposrednih) plačil pa je bila odvisna od višine pridelkov na površinsko enoto po posameznih področjih v preteklih letih (Common ..., 2010). Posledica tega je bilo znižanje intervencijskih cen, in s tem znižanje proizvajalčevih cen. Nastala izguba dohodka je bila pokrita z neposrednimi plačili. Pri velikih kmetijskih gospodarstvih je plačilo vezano na vključitev v izvajanje prahe, pri govedu in drobnici pa je bilo plačilo vezano na obtežbo površin z živalmi na kmetijskih gospodarstvih. MacSharryjeva reforma je z uvedbo neposrednih plačil uspešno omejila rast proizvodnje in proračunsko rast izdatkov SKP (Erjavec in sod., 2007).

Druga resnejša reforma, ki je sledila MacSharryevi, je bila 26. marca 1999 v Berlinu sprejeta Agenda 2000 (Agenda, 2000). V njej je zapisan načrt reforme politik EU in najpomembnejši del, ki je sprejetje finančne perspektive 2000-2006. Sestavljena je iz treh pomembnejših delov. Prvi del je vseboval vprašanje notranjega delovanja EU, predvsem reformo SKP. Drugi del je poudarjal krepitev predpristopne strategije, tretji del pa je bila študija vpliva širitve na politiko EU (DGARD, 2005, cit. po Zajc, 2007).

Reforma SKP ob Agendi 2000 je bila manjša, saj je uveljavila le tretjino predlogov EK. Uvedeno je bilo 15-odstotno znižanje intervencijskih cen žit. Reforma mlečnega sektorja ni bila izvedena in je bila preložena na leto 2005 in 2006 (DGARD, 2005, cit. po Zajc, 2007).

2.1.3 Reforma SKP 2003

S sprejetjem reforme v letu 2003 je EU vstopila v novo reformno in proračunsko obdobje. Reformno obdobje bo trajalo vse do leta 2013. Reforma je prilagodila cilje SKP in sistem podpor. Obsežen program neposrednih podpor je bilo treba po političnem dogovoru ohraniti, in s tem zagotoviti ohranjanje značilnih, s kmetijstvom povezanih eksternalij in model večnamenskega evropskega kmetijstva (Erjavec, 2007b).

Najpomembnejše spremembe ali novosti, ki jih prinaša reforma SKP iz leta 2003, so:

- uvedba regionalnega enotnega plačila na površino, ki se v Sloveniji izraža kot enotno plačilo za njive in travinje in predstavlja osnovo za izračun višine plačilne pravice (priloga A) posameznega kmetijskega gospodarstva;
- za pridobitev plačil morajo kmetijska gospodarstva zadostiti zahtevam navzkrižne skladnosti in dobre kmetijske prakse;
- uvaja se modulacija;
- ohranja se posamezne proizvodno vezane ukrepe;
- ohranja se praha;
- uvaja se načelo degresivnosti (nacionalna ovojnica se ne sme preseči, zato se v primeru prekoračitve vsa izplačila enakomerno znižajo na raven ovojnice).

Reforma uvaja dva sistema plačil ukrepov prvega stebra SKP, ki jih lahko prejmejo kmetijska gospodarstva. Sistem temelji na podlagi prejetih sredstev v referenčnem obdobju in je lahko individualen (plačilo na posamezno kmetijsko gospodarstvo) ali širši, kar se izraža v enotnem plačilu za vsa kmetijska gospodarstva na določenem območju. Ob tem je možno oba sistema kombinirati in obdržati del plačil proizvodno vezanih (Erjavec, 2007b).

Razlogi, ki so privedli do odločitve o reformi SKP, so bili podobni razlogom ob preteklih reformah; kot enega izmed glavnih lahko navedemo pogajanja v okviru WTO (Svetovna trgovinska organizacija) na področju nadaljnje liberalizacije trgovine s kmetijskimi proizvodi v okviru Razvojne agende iz Dohe. EU z reformo kmetijske politike sporoča trgovinskim partnerjem, predvsem državam v razvoju, da je kot največji svetovni izvoznik hrane pripravljena opustiti model kmetijstva, ki povzroča resne motnje na svetovnem trgu

kmetijskih pridelkov, postopno zniževati in odpraviti izvozna nadomestila in povečati dostop na skupni trg EU (Hribar, 2004).

V letu 2004 je bil sprejet drugi paket reforme, ki vključuje skupno tržno ureditev za sredozemske rastline² in hmelj. V tistem času pa je potekala tudi razprava o reformi tržne ureditve trga s sladkorjem in napovedovali so reformo tržne ureditve za sadje in zelenjavo (Hribar, 2004).

Reforma je stopila v veljavo z letom 2005, vendar so imele DČ EU-15 možnost izkoristiti dvoletno prehodno obdobje, do 1. januarja 2007, za uvedbo enotnega plačila. Datum uvedbe enotnega plačila so morale DČ sporočiti EK do 1. avgusta 2004 (Hribar, 2004). Nove DČ, razen Slovenije in Malte, ki sta morali reformo uvesti najpozneje v letu 2007, ki so že izvajale podoben sistem enotnega plačila, pa morajo reformo uvesti najpozneje do leta 2011 (Erjavec, 2007b).

2.1.4 Spremembe SKP po HC

Po sklepih reforme iz leta 2003 je bilo treba v letih 2007 in 2008 opraviti pregled učinkov reforme in ugotoviti potrebe po prilagoditvah. Pregled se je na podlagi večjega števila dokumentov začel v letu 2007, nadaljeval skozi slovensko predsedovanje v prvi polovici leta 2008 in končal v drugi polovici pod francoskim predsedovanjem (Erjavec, 2007b).

HC naj bi spreminjal SKP v smeri zmogljivejše, preprostejše in učinkovitejše izvedbe sheme enotnega plačila, prilagajanja tržnih mehanizmov novim tržnim priložnostim in boljše odzivnosti na stalne in nove izzive.

Pri shemi enotnega plačila je bilo predlagano, da lahko DČ uvedejo enotnejše višine podpor, nove DČ pa lahko obdržijo shemo enotnega plačila na površino do konca leta 2013. Odpravljene so bile plačilne pravice za praho, ki so postale navadne plačilne pravice, poenostavljena naj bi bila tudi pravila za neposredna plačila. Predlagane so bile tudi spremembe navzkrižne skladnosti v členih, ki ne zadevajo kmetijske dejavnosti, in hkrati napovedane dodatne omejitve v seznamu dobrih kmetijsko okoljskih pogojev. Napovedan je bil popoln prehod od proizvodno vezanih plačil na proizvodno nevezana plačila v

² Bombaž, tobak in oljčno olje.

mnogih sektorjih, ohranitev proizvodno vezanih plačil za krave dojlje, ovce in koze ter ukinitve pomoči za energetske rastline. Predvideno je bilo tudi razširjeno financiranje 69. člena za izvajanje ukrepov za določene okoljske ali ekonomske težave v določenih regijah ali sektorjih (Zdravstveni pregled ..., 2008).

2.2 POGLED NA STANJE SLOVENSKEGA KMETIJSTVA

V kratkem pregledu stanja v slovenskem kmetijstvu so predstavljeni nekateri pomembni kazalniki. Obseg kmetijskih zemljišč v Sloveniji (priloga B) je 32 odstotkov od celotnega ozemlja Slovenije (Program razvoja ..., 2007). Zaradi naravnih danosti največ kmetijskih površin predstavlja trajno travinje. Ob tem je posestna struktura (priloga C) zaradi reliefnih danosti in družbenih razmer zelo slaba (Struktura kmetijskih ..., 2009). Slaba posestna struktura in majhen delež kmetijskih zemljišč pa nista edina razloga za trenutno stanje v slovenskem kmetijstvu. K temu lahko pripišemo izrazito zaskrbljujočo starostno strukturo (priloga D), iz katere lahko razberemo, da je bilo leta 2005 na kmetijskih gospodarstvih kar 57 odstotkov gospodarjev starih ali starejših od 55 let (Nacionalni strateški ..., 2007). Samooskrba kot eden najpomembnejših kazalnikov v državi (priloga E) je na področju rastlinskih pridelkov nizka, pri živinoreji je na nekoliko višji ravni. Nekatere panoge živinoreje presegajo potrošnjo, spet druge, kot je prašičereja že, dosegajo zelo nizko raven (Zagorc in sod., 2010).

2.3 NEVLADNE ORGANIZACIJE NA PODROČJU KMETIJSTVA

Nevladne kmetijske organizacije v Sloveniji imajo po vstopu Slovenije v Evropsko unijo nekoliko drugačno vlogo pri socialnem dialogu, kot so jo imele pred vstopom, ko je bil slovenski trg kmetijskih pridelkov in živilskih izdelkov precej bolj zaprt. Pomembnejše nevladne organizacije, ki jih bomo skozi njihova stališča spremljali v nadaljevanju naloge, so:

- Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije,
- Sindikat kmetov Slovenije,
- Govedorejsko poslovno združenje,
- Zveza slovenske podeželske mladine in

- Zveza društev rejcev drobnice Slovenije.

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije je bila ustanovljena leta 2000 na podlagi Zakona o Kmetijsko gozdarski zbornici (1999). Je pravna oseba javnega prava, ustanovljena je z namenom zastopanja in varovanja interesov, svetovanja in pospeševanja gospodarskega in okolju prijaznega kmetijstva, gozdarstva in ribištva. Članstvo v KGZS (Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije), ki je lahko obvezno ali prostovoljno, je določeno z zakonom.

GPZ (Govedorejsko poslovno združenje) je organizacija, ki temelji na prostovoljnem podjetniškem povezovanju kmetov na področju govedoreje. Glavne naloge so skrb za izboljšanje gospodarskega in družbenega položaja govedorejcev ter zagotavljanje plemenskega materiala (O podjetju, 2003).

Sindikata kmetov Slovenije izhaja iz Sindikata slovenske kmečke zveze in temelji na prostovoljnem članstvu. V SKS (Sindikata kmetov Slovenije) se je preimenoval leta 1998. Ustanovljen je bil z namenom ekonomskega zastopanja kmetov, spremljanja spreminjanja zakonodaje in obveščanja kmetov (O sindikatu, 2010).

Zveza slovenske podeželske mladine deluje pod sedanjim imenom od leta 1993, ko so jo ustanovila štiri društva podeželske mladine. Ima nalogo povezovanja mladih s podeželja, nudi jim možnost izražanja mnenja ter aktivnega sodelovanja v družbi. V okviru ZSPM (Zveza slovenske podeželske mladine) deluje Komisija za mlade kmete, ki obravnava gradiva in zastopa interese mladih kmetov do državnih institucij (O ZSPM, 2010).

ZDRDS (Zveza društev rejcev drobnice Slovenije) je bila ustanovljena junija leta 1996 na podlagi skupne organizacije rejcev iz posameznih društev rejcev drobnice. S svojimi aktivnostmi približuje rejo drobnice tako rejcem kot porabnikom. Doseči želi, da bi reja drobnice postala enakovredna drugim, dohodkovno močnejšim sektorjem živinoreje. Svoje poslanstvo opravlja tudi prek priznane rejske organizacije za ovce in koze v Sloveniji. (Poslanstvo Zveze ..., 2010).

Zgoraj omenjene organizacije ne glede na to, ali imajo obvezno ali prostovoljno članstvo, zastopajo svoje člane na različnih področjih in z različnimi servisi. V okviru diplomskega dela se bomo osredotočili le na njihova stališča in aktivnosti v okviru prvega stebra SKP.

Poleg nevladnih organizacij, katerih stališča bomo v nadaljevanju podrobno obravnavali, so na usklajevalnih sestankih v procesu HC sodelovale tudi Zveza kmetov Slovenije ter organizacije v okviru Gospodarske zbornice Slovenije (Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij, GIZ (Gospodarsko interesno združenje) mlekarstva in GIZ meso). Pri usklajevanju v okviru HC se je pridružil tudi Ekosocialni forum Slovenije (Pregled usklajevanj ..., 2010).

2.4 POTI ODLOČANJA V KMETIJSKI POLITIKI

Vsak pravni akt pred sprejetjem ali potrditvijo opravi določeno pot skozi zakonodajno proceduro. Tako izbira sheme reforme prvega stebra SKP 2007 kot sprememba te sheme skozi proces HC sta dokumenta, ki sta bila potrjena na Vladi Republike Slovenije. Nimata statusa zakona, uredbe ali pravilnika, na vladi sta bila dokumenta potrjena zaradi poudarjanja pomena sprejete odločitve in pripisovanja večje teže dokumentu. Kljub temu da dokumenta nista potrebovala potrditve na Vladi Republike Slovenije, je bilo dogajanje ob obeh dokumentih pred prihodom na Vlado Republike Slovenije zelo podobno kot pri sprejemanju uredb (Pirc, 2010).

Pri pripravi obeh dokumentov je bila izdelana strokovna študija in ves čas razprave, tako za zaprtimi vrati kot v javnosti, so bili prisotni agrarni ekonomisti. Na MKGP so oblikovali skupine, v katerih so bili poleg predstavnikov MKGP tudi predstavniki nevladnih organizacij s področja kmetijstva. V teh skupinah so se pripravljale rešitve in ukrepi pred izbiro shem ali predlogov so bili podani v javno razpravo (Pirc, 2010).

Med javno razpravo so se znotraj nevladnih organizacij oblikovale pripombe in predlogi, ki so se nato usklajevali na sestankih. Ob dosegu političnega soglasja ali trenutku, ko je bilo treba s strani MKGP sprejeti politično odločitev o obliki sheme, je bil dokument poslan na Vlado Republike Slovenije v potrditev. Potrjena shema izvedbe neposrednih plačil prvega stebra SKP se je izrazila v obliki uredbe o izvedbi neposrednih plačil v kmetijstvu (Pirc, 2010).

2.5 IZBIRA SCHEME REFORME SKP V DRŽAVAH ČLANICAH (EU-15)

Večina starih držav članic (EU 15) je v času sprejemanja sheme reforme prvega stebra SKP v Sloveniji že končala z izbiro sheme, nekatere so jo že izvajale (priloga F). Med njimi prihaja do velikih razlik v razmišljanju ali sprejetih shemah. Izmed vseh odločitev se da razbrati tri osnovne pristope, ki imajo med seboj precejšnje odklone. Sheme neposrednih plačil v državah EU-15 lahko razdelimo na (Rednak in sod., 2005):

- zgodovinske sheme – različna enotna plačila na kmetijsko gospodarstvo in različna kombinacija proizvodno vezanih plačil;
- statične kombinirane sheme – kombinacija zgodovinskih plačil ter enotnega regionalnega plačila na površino in različne kombinacije proizvodno vezanih plačil;
- dinamične kombinirane sheme – kombinacija zgodovinskih plačil ter enotnega regionalnega plačila in različne kombinacije proizvodno vezanih plačil; pri tej shemi se ob dvigu enotnega plačila zgodovinska plačila znižujejo.

Do odločitve o izbiri sheme neposrednih plačil prvega stebra SKP v državah EU-15 je prihajalo predvsem na podlagi dogovora med nevladnimi organizacijami in vlado. Izjema je bil Wales, ki se je za zgodovinsko shemo odločil na podlagi študije, ki je ocenila prerazdelitvene učinke na posameznem kmetijskem gospodarstvu (Rednak in sod., 2005).

2.6 PODLAGE ZA SPREMEMBO PRVEGA STEBRA SKP V SLOVENIJI

Nove države članice EU v primerjavi s starimi državami članicami EU niso imele tolikšne izbire pri oblikovanju izvedbe sheme neposrednih plačil prvega stebra SKP. Morale so uvesti shemo enotnega plačila, torej regionalno shemo (Rednak in sod., 2005).

Možnost uvedbe zgodovinskih pravic jim ni bila omogočena, izjema je le sektor mleka, pri katerem so te izražene, na podlagi kvotnih pravic iz leta pred uvedbo reforme (leto 2006). Kljub temu je bilo možno iz nacionalne ovojnice izločiti določena sredstva za reševanje posameznih sektorjev, kjer se je ob uvedbi nove sheme pričakovalo izrazito poslabšanje dohodkovnega položaja. Izločena sredstva za reševanje sektorjev v težavah so pripravljavci študije vključili v model le na podlagi ustnih virov iz Evropske komisije, čeprav pravne možnosti (sprejemljivosti sheme) niso bile v celoti pojasnjene (Rednak in sod., 2005).

2.7 SCHEME IZVEDBE NEPOSREDNIH PLAČIL V PRVEM STEBRU SKP

Novembra leta 2005 sta Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani in Kmetijski inštitut Slovenije izdelala študijo. Izdelana je bila z namenom podpore strokovni odločitvi o izbiri sheme reforme neposrednih plačil SKP za Slovenijo. Študija na podlagi podatkov iz zbirnih vlog za ukrepe SKP za leto 2004 s korigirano višino plačil na ravni izplačil v letu 2006 analizira prerazdelitvene učinke na posameznih tipih kmetijskih gospodarstev. (Rednak in sod., 2005).

V prvem koraku je bilo v analizo vključenih večje število scenarijev shem (priloga G), ki so bile izdelane na podlagi možnih ukrepov, ki jih dovoljuje Uredba (Council Regulation (EC) 583/2004 ...). Večje število scenarijev je bilo narejenih zaradi možnosti izločitve najprimernejših shem reforme prvega stebra SKP za poznejšo javno razpravo. Izmed devetnajstih možnih shem, ki so bile razdeljene v štiri skupine (priloga G), so bile za nadaljnjo obravnavo izbrane tri sheme (Rednak in sod., 2005):

- čista regionalna shema s postopnim prehodom – enotno plačilo za njive in travinje (travinje se od leta 2007 do 2012 izenači z njivami);
- kombinirana shema – enotno regionalno plačilo z različno višino plačila za njive in travinje, proizvodno vezana plačila in zgodovinska plačila;
- korigirana regionalna shema s postopnim prehodom, na začetku enotna višina plačila, ob koncu obdobja pa različna višina regionalnega plačila za njive in travinje, proizvodno vezana plačila, prehodna plačila 2007 do 2012.

V sklopu študije je bil razvit statistični deterministični model kmetijskih gospodarstev, omogoča spremljanje spremembe višine izplačil prvega stebra SKP, ter s tem spremembo celotnega obsega prihodkov na posameznem kmetijskem gospodarstvu. Bazni scenarij, iz katerega izhaja model, temelji na podatkih zbirne vloge za leto 2004, korigiranih na višino izplačil, izplačanih v letu 2006 na podlagi standardne sheme (višina neposrednih plačil znaša 95 odstotkov višine neposrednih plačil v EU-15 pred reformo SKP). V model niso bila vključena vsa kmetijska gospodarstva. Vključenih je 57.204 kmetijskih gospodarstev, za katera so bili znani podatki o višini neposrednih plačil po standardni shemi in imajo kmetijske površine, ki so predmet plačil po reformi (Rednak in sod., 2005).

2.7.1 Razdelitev kmetijskih gospodarstev po tipih

Za nazornejši pregled prerazdelitvenih učinkov so bila kmetijska gospodarstva razvrščena v posamezne skupine – proizvodne tipe. Kmetijsko gospodarstvo je bilo razvrščeno v posamezen tip na podlagi prejetih izplačil po standardni shemi (v letu 2004). V primeru, da je posamezna vrsta izplačil presegala 50 odstotkov vseh neposrednih izplačil, ki jih je prejelo kmetijsko gospodarstvo, je bilo kmetijsko gospodarstvo razvrščeno v ustrezen proizvodni tip. Če nobena vrsta izplačil ni predstavljala 50-odstotnega deleža, pa je bilo kmetijsko gospodarstvo razvrščeno v tip mešano. Razvrstitev v tipe je podana v preglednici 1 (Rednak in sod., 2005).

Preglednica 1: Razvrstitev kmetijskih gospodarstev v tipe (Rednak in sod., 2005)

Proizvodnji tip	Oznaka tipa
poljedelstvo – poljščine	Polj
govedoreja – biki	Bik
govedoreja – dojlje	Doj
prireja mleka – mleko	Mlek
reja drobnice	Drob
mešano	Mes

Če je kmetija uvrščena v posamezen proizvodni tip, pomeni, da je neka proizvodnja prevladujoča, ni pa nujno, da je edina. Za posamezno kmetijsko gospodarstvo, ki je razvrščeno znotraj proizvodnega tipa, so poleg sprememb, značilnih za tip, v katerega je razvrščeno, pomembne tudi spremembe na drugih tipih, vendar imajo te manjši vpliv (Rednak in sod., 2005).

Neposredna plačila, ki predstavljajo več kot 50 odstotkov vseh plačil in so podlaga za razvrstitev v posamezen tip, so po mnenju avtorjev dovolj visoko merilo za posplošenje na sektorsko raven. Prevladujoč delež izplačil ima največji vpliv na spremembo prihodkov na posameznem kmetijskem gospodarstvu (Rednak in sod., 2005).

Poleg najpomembnejše razvrstitve kmetijskih gospodarstev v proizvodne tipe so kmetijska gospodarstva razvrščena še v tri druge skupine po drugih značilnostih. Kmetijska gospodarstva so razvrščena v tip težavnostnih razmer za kmetovanje, velikostni tip na

podlagi kmetijskih površin v uporabi ter na tip velikostnega razreda plačil, ki jih prejemajo kmetijska gospodarstva. Znotraj vsake izmed teh skupin so kmetijska gospodarstva razvrščena v štiri tipe (Rednak in sod., 2005).

2.8 HEALTH CHECK

Namen HC ni bila ponovna reforma prvega stebra SKP. Je vmesni pregled stanja po sprejeti reformi v letu 2003, s katerim se poiskuje ugotoviti učinkovitost izvajanja te reforme SKP. Na podlagi ugotovljenega stanja so bile predvidene prilagoditve na dosežene razmere, saj je v kmetijstvu od leta 2003 prišlo do nekaterih sprememb na področju proizvodnje, trgov in kmetijske politike tako znotraj EU kot tudi na svetovni ravni. Uradno se je HC začel s sprejetjem sporočila EK, 20. novembra 2007 (Povzetek za ..., 2008).

Po sklepih EK je bil vmesni pregled oziroma HC zasnovan že ob reformi SKP leta 2003. HC je bilo potrebno izvesti v letih 2007 in 2008, ko so se že pokazali učinki uvedene reforme prvega stebra SKP ter potrebe po morebitni prilagoditvi. Vsebina predlogov ter stališč posameznih DČ, agrarnih ekonomistov in kmetov do sprememb je bila znana že pred uradnim začetkom HC. Na strokovni ravni so bili tako pripravljene številni dokumenti, svoj delež je z zgoraj omenjenim sporočilom dodala tudi EK (Erjavec, 2007a).

Glede na stališča posameznih DČ ali skupin, v katere se povezujejo DČ na ravni EU, so mnenja po Erjavcu (2007a) zelo različna. Vse DČ lahko glede na njihova stališča in predloge razdelimo v tri skupine:

- konzervativne, ki se zavzemajo za ohranitev ali le manjše spremembe SKP; med konzervativne države se štejejo DČ, podpisnice francoske pobude³, ki zavzemajo stališče, da je treba ohraniti evropski model multifunkcionalnega kmetijstva ter stabilnost v kmetijskem sektorju, torej ohranitev sedanjega sistema vsaj do leta 2013; poudarjajo previdnost pri odpiranju trgov in predlagajo uvedbo različnih ukrepov za zmanjšanje tveganja;
- Zmerne reformiste⁴, ki se zavzemajo za nadaljnje reforme, predvsem v tržnem

³ Petnajst DČ (vse sredozemske DČ, razen Malte, Irska, Belgija, Luksemburg, Madžarska, Litva, Slovenija ter obe balkanski novinki, podprli sta jo tudi Avstrija in Nemčija).

smislu, varovanje okolja in varna hrana pa naj ostaneta v okviru skupnosti; Večji poudarek dajejo krepitvi drugega stebra SKP (PRP);

- radikalne reformiste⁵, ki se zavzemajo za konkretnejše posege v prvi steber SKP; predlagajo racionalizacijo, poenostavitve, prostovoljno financiranje s strani DČ, odpravo tržnocenovnih podpor (liberalizacijo trga), večji poudarek dajejo na drugemu stebri SKP; predlog nekaterih izmed teh držav je tudi ukinitve prvega stebra SKP.

Predlog EK, ki nakazuje želje po smeri, v katero naj bi se razvijal prvi steber SKP kot predlog z največjo težo, je vključeval naslednja pomembna stališča oziroma spremembe:

- čim večje zmanjšanje proizvodno vezanih plačil, torej prehod na proizvodno nevezana plačila (ali zgodovino za stare DČ ali regionalno plačilo za nove DČ); omenjajo dopustnost delne ohranitve, vendar naj bi bilo to prepuščeno DČ (v okviru 68. člena uredbe HC);
- predlogi, povezani z modulacijo, kar pomeni zniževanje sredstev posameznim kmetijskim gospodarstvom na ravni letnih izplačil, sredstva se prenesejo v drugi steber SKP;
- dvig praga najmanjše upravičene površine kmetijskih gospodarstev; do HC je bila ta površina zelo majhna (0,3 ha), kar je privedlo do tega, da so bili stroški administracije lahko višji od prejetih sredstev; predlagali so dvig najmanjšega obsega KZU na 0,5 ali 1 ha; ta odločitev naj bi bila prepuščena posamezni DČ;

ukinitve mlečnih kvot in referenčnih količin po letu 2015; pri mlečnih kvotah je EK predlagala postopno ukinitve, prav tako je predlagala ukinitve prave zaradi prehoda na proizvodno nevezana plačila in razmer na kmetijskih trgih. Predvsem trgu žit je ta ukrep izgubil pomen (ukinjen že v letu 2008) (Erjavec, 2007a).

⁴ Možnost podpira EK, prepozna pa se tudi pri Nemčiji, Avstriji in Finski.

⁵ Velika Britanija, Švedska, Nizozemska in Danska.

3 MATERIAL IN METODE

3.1 MATERIAL

Podatkovni viri so bili zaradi narave diplomskega dela zbrani na več načinov. Pisne vire smo zbirali v knjižnici, na MKGP ter v arhivu SKS. Velik del pisnih virov, ki so pomembni pri izvedbi primerjalne analize med shemami ter spremembe sheme po HC niso bil nikoli javno objavljeni in so na MKGP ali v arhivu SKS. Drugi del zbranih virov so bili elektronski viri, ki obravnavajo tematiko SKP in so bili zbrani na svetovnem spletu.

Vsa stališča in nekatera pomembna dejstva s sestankov niso zapisana v zapisnikih MKGP ali v drugih pisnih virih. Zato smo se v okviru diplomske naloge odločili opraviti tudi nekaj intervjujev. Intervjuji so bili opravljeni s kmeti in predstavniki institucij v kmetijstvu, ki so v času sprejemanja sheme neposrednih plačil za prvi steber SKP in zdravstvenega pregleda SKP imeli vidnejšo vlogo kot predstavniki vladnih, nevladnih ali strokovnih institucij v pogajalskem procesu. S pomočjo tako zbranih podatkov so nazorneje prikazana stališča intervjuvancev, organizacij in institucij. Tako zbrani materiali prispevajo jasnejši opis stališč in večjo zanimivost dela.

3.2 METODE DELA

Pri metodah dela smo na podlagi pridobljenih virov naredili dve analizi, ki sta zaradi zaporedja dogodkov pri sprejemanju odločitev med seboj povezani. Analizi sta narejeni na podlagi pisnih virov ter podatkov, pridobljenih z intervjuji. V analizo smo zavzeli izbiro sheme reforme prvega stebra SKP in analizo skupnega predloga nevladnih organizacij ter predloga MKGP ob spremembi po HC.

Izdelava analiz je temeljila na zbranih pisnih virih in opravljenih intervjujih s posamezniki z institucij in nevladnih organizacij na področju kmetijstva. Pomembno so vplivala tudi drugi kriteriji, kot so stopnja birokracije in zapletenosti izvedbe sheme tako za institucije kot kmete, izkoriščenost nacionalne ovojnice ter stalnost izvedbe ukrepov SKP.

Rezultati analize sprejete sheme reforme SKP in HC bodo predstavljeni v primerjalni analizi na podlagi opisanih stališč posameznih organizacij in institucij. Zajetje analize je

odvisno od pomembnejših odprtih vprašanj. V analizi primernosti shem izvedbe reforme SKP so tako zajete tri sheme. Opisane so prednosti in slabosti posameznih predlaganih shem ter spremenjene različice (korigirane) kombinirane sheme, ki je bila na koncu tudi sprejeta. Pri HC smo glavnino analize osredotočili na najpomembnejši vprašnji, in sicer na ukrep posebne premije za bike in vole ter izoblikovanje ukrepov znotraj 68. člena Uredbe HC.

4 REZULTATI

4.1 SHEME V JAVNI RAZPRAVI

Na podlagi študije Biotehniške fakultete so bile izbrane in podane v javno razpravo tri najprimernejše sheme: čista regionalna shema s postopnim prehodom (priloga H), kombinirana shema (priloga I) ter korigirana regionalna shema s postopnim prehodom (priloga J).

4.1.1 Primerjalna analiza shem

Vse tri sheme, ki so bile obravnavane v nadaljnjih razpravah na MKGP v okviru delovne skupine ter na organih nevladnih organizacij, so bile po mnenju agrarnih ekonomistov primerne za uvedbo v slovenski prostor. Sprejetje izvedbene sheme je bilo tako odvisno predvsem od stališča nevladnih organizacij in MKGP. V nadaljevanju so opisane prednosti in slabosti posameznih obravnavanih shem ter mnenja posameznih nevladnih organizacij.

Uvedba čiste regionalne sheme za slovensko kmetijstvo ni bila sprejemljiva, saj bi prinesla prevelike prerazdelitvene učinke. Zaradi prerazdelitve izplačil prvega stebra SKP bi bil prizadet večji del kmetijskih gospodarstev, ki so tako po proizvodnem kot socialnem vidiku zelo pomembna za slovensko kmetijstvo. Zaradi tega je bila predlagana regionalna shema s postopnim prehodom. Tudi pri tej obliki je razvidno, da kljub postopnemu prehodu prinaša zelo velike prerazdelitvene učinke. Prednost uvedbe regionalne sheme s postopnim prehodom je v tem, da omogoča stoddostno izkoriščenost nacionalne ovojnice

Posamezni sektorji bi bili različno prizadeti. Najbolj bi bile prizadete intenzivne ravninske kmetije, ki prispevajo največ k pridelavi in prireji. Pridobila pa bi kmetijska gospodarstva, ki imajo v deležu kmetijskih zemljišč velik del travinja.

Zelo velike prerazdelitvene učinke na koncu obdobja lahko razberemo iz deleža kmetijskih gospodarstev, ki se jim znižujejo prihodki z naslova ukrepov prvega stebra. Le 17,7 odstotkov kmetijskih gospodarstev izgubi kar 34,30 odstotka sredstev. Ob tem se 64,0 odstotka kmetijskih gospodarstev prihodki z naslova ukrepov SKP povečajo. Povečanje njihovih prihodkov pa znaša 36,4 odstotka. Iz teh podatkov razberemo, da kmetijska

gospodarstva, ki izgubljajo, izgubijo velik delež prihodkov s tega naslova. Kmetijska gospodarstva, ki pridobivajo, pa pridobijo relativno malo. Izjema je sektor (tip) reje drobnice. Na agregatu tipa kaže, da se 77,4 odstotkarejcev drobnice prihodki povečajo za več kot 15 odstotkov. Natančneje se prihodki teh kmetijskih gospodarstev povečajo za 45,1 odstotka glede na leto 2006 (Rednak in sod., 2005).

Predlagana shema ima postopni prehod, kar pomeni, da se delež prerazdelitve ne pokaže takoj. V prvih letih so opazne le manjše prerazdelitve, kar kmetom (predvsem tistim, ki na koncu izgubljajo) ponuja lažen občutek varnosti.

Rednak (2010) je izbiro takšne sheme zagovarjal na podlagi dveh argumentov. Pravi, da bi bila to najboljša pot do prehoda na čisto regionalno shemo znotraj celotne EU, katere uvedbo se pričakuje po letu 2013, saj bi kmete postopoma privajala na pričakovano raven plačil po letu 2013. Kot drugi argument navaja izenačevanje vseh proizvodnih usmeritev na kmetiji glede subvencioniranja, in s tem poštene razdelitve plačil med kmeti. Predlagano shemo so zagovarjali tudi predstavniki Zveze društev rejcev drobnice Slovenije, ki so zagovarjali svoje interese, saj bi s sprejetjem te sheme največ pridobil sektor drobnice. Vendar Ravnik (2010) zagovarja, da je sektor drobnice v manjšini (manj pomemben sektor) in bi bila redistribucija sredstev tako velika, da bi bili negativni učinki v drugih sektorjih tako veliki, da kljub jezi predstavnikov rejcev drobnice takšne pobude preprosto ni bilo mogoče sprejeti s strani MKGP. Kot je dodal, bi se MKGP težko odločilo za predlagano shemo, tudi če bi jo zagovarjale druge nevladne organizacije. Tudi Hrovatič (2009) je poudaril, da je takšna shema dejansko povzetek naših potreb in pritiskov EU, kajti v času sprejetja reforme se je govorilo o presežkih hrane, ki jih v času obravnave shem ni bilo več. Poudarja, da je takšna shema le potuha tistim, ki imajo kmetijska gospodarstva zgolj zaradi prejemanja izplačil ukrepov SKP.

Popolna proizvodna nevezanost plačil je trend spremembe SKP, ki na eni strani izhaja kot rešitev EU pri pogajanjih z WTO, po drugi strani pa ta zagovarja, da se kmet lahko sam odloči, katero kmetijsko dejavnost bo opravljal na svojem kmetijskem gospodarstvu. Višina plačila na površino je enaka, torej naj bi bilo vsem kmetom omogočeno enako izhodišče za razvoj in na dolgi rok naj bi omogočala razvoj konkurenčnosti. Že takoj po uvedbi reforme prvega stebra SKP v EU-15 je bilo mogoče videti, da takšen sistem zagovarja EK, ob tem da izvedba in še bolj njene posledice niso bile v celoti premišljene in

analizirane. Za Slovenijo bi uvedba te sheme ob že tako nizki stopnji samooskrbe in posrednem spodbujanju ekstenzifikacije verjetno pomenila upad kmetijske pridelave in prireje. V nasprotju s prepričanjem nekaterih, ki so omenjali ureditev trga s kmetijskimi zemljišči, je SKS menil, da bosta natančno znana višina plačila po hektarju in proizvodna nevezanost verjetno pomenili, da bodo lastniki kmetijskih zemljišč površine odvzeli kmetom, ki jih imajo v najemu. To bi na živinorejskih kmetijah lahko predstavljalo veliko obremenitev pri prekomerni obtežbi z živino. Ob tem bi lastniki kmetijskih površin, ki ne kmetujejo, že z enkratno košnjo ali mulčenjem zadostili ukrepom NS za pridobitev izplačila plačilne pravice.

Regionalna shema s postopnim prehodom je z vidika administrativne zahtevnosti vsekakor najmanj zahtevana in v letu 2013 prinaša poenotenje višine plačilne pravice za njive in travinje, tako da imajo vsa kmetijske gospodarstva enako višino plačil. Majhna administrativna zahtevnost je bil eden izmed temeljnih argumentov MKGP za začetno podporo tej shemi.

Izmed treh predlaganih shem ima kombinirana shema najmanjše prerazdelitvene učinke, ki so tudi sektorsko najbolj uravnoteženi. Je shema, ki v dobršni meri zagotavlja ohranitev višine prihodkov iz prvega stebra SKP na kmetijskih gospodarstvih. Ob tem je tudi edina izmed treh shem, ki zagotavlja enako višino plačil (velja za plačilne pravice) skozi celotno obdobje. Zagotavljanje kontinuitete izplačil skozi celotno obdobje je želja vsakega kmeta, saj sta gospodarjenje na kmetiji in razvoj veliko lažja, če kmeto pozna dinamiko izplačil v prihodnjih letih.

Ker shema nima prehodnega obdobja, učinki nastopijo s prvim letom uveljavitve sheme. Zaradi majhnih sprememb znotraj in med sektorji pa je uvedba takšne sheme manj težavna, saj je sprememba razmeroma majhna, nato pa ostaja sistem do konca obdobja enak.

Višina plačila po hektarju kmetijskega zemljišča (plačilne pravice) pri kombinirani shemi izraža največjo razpršenost. Plačilo za vsako kmetijsko gospodarstvo oziroma vsak hektar kmetijskega zemljišča v uporabi je med kmetijskimi gospodarstvi različno. Do razlik v višini plačil med kmetijskimi gospodarstvi pride zaradi prištevanja »zgodovinskih plačil«, kot so plačilo za mleko, klavne, posebne in dodatne premije za govedo, premije za drobnico ter hmeljišča.

Predlagana shema v takšni obliki ne omogoča izkoriščanja celotne ovojnice, saj je treba rezervirati določen delež sredstev za izplačilo sredstev sektorju v težavah. Zaradi svoje razmeroma velike proizvodne vezanosti kombinirana shema ohranja največji delež proizvodnega učinka neposrednih plačil. To je zlasti pomembno z vidika vzdrževanja samooskrbe ter konkurenčnosti znotraj Slovenije in do sosednjih DČ.

Kombinirano shemo je podpirala večina nevladnih organizacij in posamezniki. Hrovatič (2009) je želel, da se ubere pot (shema), ki bo spodbujala pridelavo hrane, in ne le obdelave površin in živinoreje brez proizvodov. Takšna oblika sheme je po njegovem mnenju najprimernejša zaradi geografskih in podnebnih značilnosti Slovenije. V primeru čiste regionalne sheme bi kmetje prevzeli le komunalne funkcije, proizvodne pa bi bile zanemarjene, kar bi imelo slab vpliv na stopnjo prehranske varnosti. Zato je treba zasledovati proizvodnost, kar kombinirana shema omogoča v največji dovoljeni meri.

Iz predloga kombinirane sheme je izhajala shema modificirane kombinirane sheme izvedbe reforme prvega stebra SKP, ki je bila potrjena in implementirana in je opisana pod točko 4.2.

Korigirana regionalna shema je po prerazdelitvenem učinku uvrščena v regionalno shemo s postopnim prehodom kot najbolj liberalno in kombinirano shemo kot najbolj konzervativno. Njeni prerazdelitveni učinki niso izraženi v tolikšni meri, ker vsebuje del proizvodno vezanih plačil v obliki klavne premije in plačila za hmelj. Poleg tega prerazdelitvene učinke blaži izravnalno plačilo. Zato povzroči manjše prerazdelitvene učinke v sektorju pitanja goved kot regionalna shema.

Postopen prehod pomeni enak sistem prehoda kot pri regionalni shemi s postopnim prehodom. Plačila se spreminjajo vsako leto. Višina izplačil po tej shemi je različna za vsako kmetijsko gospodarstvo, kar povzročita proizvodno vezana klavna premija ter različno razmerje med njivami in travinjem. Zaradi prej naštetih dejavnikov so plačila različna, vendar ni velikih odstopanj. S tega vidika se shema uvršča v regionalno shemo s postopnim prehodom (z najmanjšimi razlikami) in kombinirano shemo z največjimi razlikami v višini plačil na hektar.

Ta shema se zaradi deleža proizvodno vezanih plačil in izravnalnega plačila po administrativni zahtevnosti umešča med regionalno in kombinirano shemo. V obliki

plačilne pravice so izplačana regionalno plačilo in prehodno izravnalno plačilo. Klavne premije za odrasla goveda pa se izplačujejo glede na število vloženih zahtevkov.

Zaradi rezervacije sredstev za klavne premije iz ovojnice in nepopolnega izkoristka premij že v preteklih letih obstaja verjetnost, da bo v tej shemi ostalo največ neizkoriščenih sredstev. Ta predlog sheme je bil ves čas razprave v ozadju, saj praktično ni imel zagovornika.

4.2 SPREJETA SHEMA

Pod pritiskom predstavnikov nevladnih organizacij, ki so sodelovale v procesu sprejemanja sheme izvedbe neposrednih plačil SKP, je prišlo do odločitve o spremembi oziroma pripravi nove sheme, ki je izpeljana iz kombinirane sheme (priloga K). Zaradi izpeljave se samo ime sheme ni spreminjalo⁶, spremenili so se posamezni ukrepi .

Za sprejeto shemo veljajo vsa dejstva, ki so že opisana pri kombinirani shemi. Kljub temu pa je znotraj ukrepov prišlo do večjih sprememb. Poveča se zgodovinsko plačilo za mleko, kar rejcem krav molznic zagotovi dober dohodkovni položaj. Za ta ukrep se nameni 6.70.000,00 evrov. V skladu z reformo trga sladkorja se uvede zgodovinski ukrep za pridelovalce sladkorne pese. Do sprememb pride tudi znotraj proizvodno vezanih plačil. Izvzeta sta ukrepa klavne premije za odrasla goveda in krave dojilje v okviru dovoljenih proizvodno vezanih plačil. Zadnjega se prenese v okvir 69. člena (Council Regulation (EC) No 1782/2003...). Sprosti se prostor za nov ukrep znotraj proizvodno vezanih plačil, ki se nadomesti z ukrepom posebne premije za bike in vole. Ukrepa krave dojilje in posebne premije za bike in vole sta si izključujoča znotraj proizvodno vezanih plačil, zaradi tega prenos krav doжил v ukrep ERŽ znotraj 69. člena omogoča uvedbo ukrepa posebne premije za bike in vole.

Rednak (2010) meni, da je iz sprejete sheme izvedbe ukrepov prvega stebra SKP razviden konzervativen pristop nevladnih organizacij. To povezuje z vplivom nevladnih organizacij v smeri čim manjših sprememb sistema, ki je veljal pred uvedbo reforme SKP, in posledičnim ohranjanjem bonitet določenega sloja (sektorja) ali določenih kmetov,

⁶V strokovnih krogih se je uporabljal izraz korigirana kombinirana shema.

usmerjenih v določeno kmetijsko panogo. Hrovatič (2009) meni, da je bila hitro izbrana skupna odločitev večine nevladnih organizacij (SKS, KGZS in GPZ) o kombinirani shemi odraz želje po ohranitvi čim večje proizvodne vezanosti. Kot navaja, je bilo znotraj KGZS težko doseči soglasje. Gorenc (2009) pravi, da je SKS zagovarjal ohranitev čim večjega dela proizvodno vezanih plačil, kar se odraža v sprejeti shemi. Nevladne organizacije so v začetku imele vsaka svoje stališče, predvsem sektorske organizacije (GPZ, ZDRDS). KGZS pa do konca ni imela izdelanega jasnega stališča. Takratna ministrica za kmetijstvo Marija Lukačič, je razumela predstavljene argumente in strokovno mnenje o predlagani shemi, ki jo je najglasneje podpiral SKS, ki je imel v mandatu ministrice velik vpliv.

4.3 RAZVOJ DOGODKOV V OKVIRU HC

V okviru slovenskega predsedovanja EU v obdobju od januarja do konca junija 2008 se je na ravni EU začela politična razprava o HC. Na podlagi sporočila EK, sklepov Sveta ter nekaterih drugih podlag, ki so bile izdelane v zvezi z dokumentom HC, je MKGP maja 2008 sklical prvi sestanek zainteresirane javnosti (Vabilo, 2010). Tako se je v Sloveniji izoblikovala delovna skupina predstavnikov zainteresirane javnosti (delovna skupina), v kateri so bili predstavniki MKGP in nevladnih organizacij⁷. Delovna skupina je bila v pomoč MKGP pri pripravi ocene in izhodišč do predvidenih zakonodajnih predlogov EK.

Delovna skupina se je do sprejetja Uredbe Sveta (ES) 73/2009 (Council Regulation (EC) No 73/2009...) (Uredba HC) sestala na sedmih sestankih. Predstavniki MKGP so predstavnike nevladnih organizacij v delovni skupini seznanjali s potekom razprave na ravni Sveta kmetijskih ministrov EU (Pregled usklajevanj ..., 2010).

⁷ Nevladne organizacije, ki so sodelovale v usklajevanju v okviru delovne skupine: Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Sindikat kmetov Slovenije, Zveza slovenske podeželske mladine, Zveza kmetov Slovenije, Zadruga zveza Slovenije, Govedorejsko poslovno združenje, GZS – Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij, GIZ mlekarstva, GIZ meso, Zveza društev rejcev drobnice Slovenije, Ekosocialni forum Slovenije (vključil se je pozneje).

Podrobno so bile obravnavane vsake najmanjše spremembe v posameznih členih veljavne uredbe, ki so vezani na izvajanje sheme neposrednih plačil v Sloveniji, in bi lahko imele ob sprejetju večje posledice v pomembnejših kmetijskih sektorjih za Slovenijo.

Delovna skupina je bila skozi celotno obdobje do sprejetja uredbe HC 19. januarja 2009 zelo pomembno telo, saj je MKGP dobil odgovore nevladnih organizacij na posamezne predlagane spremembe. Z usklajenimi predlogi so nato predstavniki MKGP odšli na zasedanje Sveta ministrov EU za kmetijstvo, kjer so zagovarjali dogovorjena stališča.

Naj izpostavimo le eno izmed dogovorjenih stališč, ki ga je uspelo MKGP uveljaviti na Svetu kmetijskih ministrov EU. V okviru 68. člena Uredbe HC je Slovenija uspela (poleg Finske) izboriti višji odstotek proizvodno vezanih plačil kot druge DČ. Sloveniji je tako kot izjema dovoljeno, da namesto treh odstotkov za proizvodno vezana plačila uporabi šest odstotkov celotne ovojnice. V 68. členu Uredbe HC, ki obsega 10 % nacionalne ovojnice je lahko 6 % nacionalne ovojnice ali 60 % 68. člena Uredbe HC proizvodno vezanega, preostali 4% nacionalne ovojnice ali 40 % 68. člena Uredbe HC pa mora imeti značaj proizvodno nevezanega plačila. Uveljavitev tega ukrepa je izredno pomembna že sedaj, veliko večjo težo pa bo predvidoma dobil ob novi finančni perspektivi 2014–2020.

S sprejetjem Uredbe Sveta (ES) 73/2009 (Council Regulation (EC) No 73/2009) se prejšnji 69. člen Uredbe Sveta 1782/2003 (Council Regulation (EC) No 1782/2003) preštevilči v 68. člen, njegova vsebina in namen pa ostajata enaka.

4.4 SPREMEMBE PRVEGA STEBRA PO SPREJETJU UREDBE HC

V okviru HC so tako na ravni EU kot na nacionalni ravni potekale živahne razprave. Vse do sprejetja uredbe HC je bila vloga delovne skupine posvetovalna. Po njenem sprejetju 19. januarja 2009 pa so se začeli izoblikovati predlogi implementacije sprememb v obstoječo shemo. Pri tem se je vloga posameznikov v delovni skupini spremenila. Predstavniki MKGP so podajali predloge za spremembo sheme v skladu s sprejeto uredbo HC. Na drugi strani so jim stali predstavniki nevladnih organizacij, ki so podajali svoje pripombe in predloge. Zaradi podrobnejše analize nekaterih odprtih vprašanj, ki so se zaprla šele tik pred rokom za sprejetje dokumenta s politično odločitvijo (Ravnik, 2010), bomo večji del analize namenili tem vprašanjem.

Sprejeta Uredba HC dovoljuje DČ, da obstoječo shemo izplačil ukrepov prvega stebra SKP prilagodijo predvsem v smeri regionalnega plačila⁷. Za Slovenijo te spremembe niso pomembne, saj obstoječa shema že vključuje enotna plačila. Več težav povzroča velika naravnost v smeri proizvodno nevezanih plačil oziroma ukinjanja proizvodno vezanih plačil.

V nadaljevanju so opisane poglavitne točke, na katerih se spreminja slovenska shema, in predmet pogajanj med MKGP in nevladnimi organizacijami. Pri določenih točkah (hmelj, ovce in koze) je bil dogovor dosežen zelo hitro, pri drugih (biki) dogovora ni bilo in so bile sprejete politične odločitve. Nekatere predloge ureditev v okviru 68. člena Uredbe HC so izločili in nadomestili z novimi, o nekaterih delih, kot je modulacija, pa sploh ni bilo veliko razprave.

Predmet sprememb so bila naslednja področja:

1. premije in dodatne premije za ovce in koze;
2. proizvodno vezano plačilo za hmelj;
3. podpore zunaj sheme pomoči (podpora za pridelavo energetskih rastlin, stročnic in lupinarjev);
4. izvajanje posebnih ukrepov v okviru 68. člena (4. do 6. točka);
5. ekstenzivna reja ženskih goved (ERŽ);
6. dodatno plačilo za mleko za gorsko-višinska kmetijskega gospodarstva;
7. podpora za ohranitev živinoreje v območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost;
8. posebne premije za bike in vole;
9. modulacija.

Pogajanja za prva tri področja so bila hitro končana, saj je bil dogovor delovne skupine, da se plačila iz proizvodno vezanih spremenijo v dodatek k plačilni pravici. Referenčno leto za površine in število premij, leto prehoda ter prenos sredstev (celotna razpoložljiva sredstava ali le izkoriščen del) so različno urejeni (Predlog sprememb ..., 2010).

Na osnovi Uredbe HC se nacionalna ovojnica za 68. člen poveča s pet na deset odstotkov.

⁷DČ EU-15 v večjem delu svoje sheme izhajajo iz zgodovine.

Predlogi prerazporeditve sredstev so bili zelo deljeni. Pogovori in usklajevanja so v zadnji fazi potekali le okoli razdelitve sredstev znotraj 68. člena Uredbe HC in posebne premije za bike. V 68. člen Uredbe HC je bilo treba preliti dodatnih pet odstotkov sredstev, ki jih je bilo treba pridobiti od drugih ukrepov. Prav pridobitev in razdelitv sredstev sta bili najtrši oreh usklajevanj (Predlog sprememb ..., 2010).

Ovojnica za posebne premije za vole in bike, ki je bila ob uvedbi sheme v letu 2007 izločena iz nacionalne ovojnice v višini kvote (2004–2006) in znaša 12,53 mio evrov, kar ob višini premije 136,5 evra zadošča za 92.276 premij, ni bila v celoti izkoriščena zaradi manjšega števila zaklanih goved. Tako je v letu 2007 ostalo neizkoriščenih 2,83 mio evrov; v letu 2008 je MKGP predvidelo, da bo neizkoriščenih 2,7 mio evrov. Potekala so pogajanja o letu ukinitve proizvodno vezanih premij in prehodu na proizvodno nevezanost (zgodovino), višini premije (celotna ali izkoriščen del ovojnice) ter posledično v primeru prenosa izkoriščenega dela, ali se neizkoriščen del prenese v 68. člen (Predlog sprememb ..., 2010).

O modulaciji ni bilo veliko govora, saj je njena uvedba za nove države članice obvezna, vendar v Sloveniji ne prizadane veliko kmetijskih gospodarstev. Uvede se šele v letu 2012 v višini desetih odstotkov skupaj s progresivno modulacijo, ki znaša štiri odstotke za del izplačil nad 300.000 evrov (Predlog sprememb ..., 2010).

MKGP in nevladne organizacije so pred začetkom pogovorov o izoblikovanju ukrepov znotraj 68. člena uredbe HC morale doseči dogovor o dveh pomembnih vprašanjih, ki sta imeli velik upliv na nadaljnji proces spreminjanja obstoječe sheme:

- ali se 68. člen uredbe HC v celoti iskoristi, torej, da se od obstoječih 5 odstotkov poveča na deset odstotkov nacionalne ovojnice, in
- če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen, je bilo vprašanje, kje dobiti dodatna sredstva v višini 7,2 mio evrov.

Skupna odločitev je bila, da se mora 68. člen Uredbe HC v celoti napolniti in izkoristiti. To je zelo pomembno dejanje, ki bo za Slovenijo lahko imelo pozitivne učinke pri naslednji finančni perspektivi 2014–2020. Pri prenosu sredstev se je nekoliko zaostriilo. Odprli sta se dve možnosti, ali manjkajoči delež pridobiti s povprečnim znižanjem plačilne pravice ali

pa iz neizkoriščenih deležev ovojnic za proizvodno vezana plačila. Na koncu so 68. člen uredbe HC finančno dopolnili iz neizkoriščenih ovojnic za proizvodno vezana plačila.

4.4.1 Predlog MKGP

Osredotočili se bomo na drugi predlog MKGP z dne 21. 5. 2009 (priloga L), ki je bil z vključitvijo pripomb nevladnih organizacij podlaga za izdelavo tretjega in ob enem končnega predloga spremembe sheme. Zelo je pomemben zaradi razumevanja poteka usklajevanj. Tretjega predloga nevladne organizacije niso dobile v pisni obliki. Predstavljen je bil le na zadnjem usklajevalnem sestanku. V večjem delu se drugi in tretji predlog ne razlikujeta, spremembe se pojavljajo v okviru ukrepov 68. člena ter pri premijah za bike in vole.

V okviru posebne premije za bike in vole so na MKGP predlog dopolnili z razširitvijo referenčnega leta z letom 2007. Tako je referenčno obdobje za izračun višine dodatka z naslova posebnih premij za bike in vole povprečje uveljavljenih premij v letu 2007 in 2008. Leto 2011 pa je zadnje leto, za katero se še oddajajo zahtevki (Predlog sprememb ..., 2010).

V okviru 68. člena Uredbe HC so na MKGP pripravili nekoliko spremenjen predlog ukrepov. Poleg obstoječega ukrepa ERŽ (predlagana višina sredstev 6,6 mio evrov), ki se je že izvajal od sprejetja sheme 2007 (v višini 7,2 mio. evrov), se s povečanjem deleža 68. člena od pet na deset odstotkov nacionalne ovojnice ponujajo sredstva za izvedbo dodatnih ukrepov (Predlog sprememb..., 2010). Za razliko od prvega predloga so se odrekli ukrepu »plačilo za krave molznice« ali »mlečnih prog« zaradi birokratske zahtevnosti pri izvedbi v praksi. Predlagali so nov ukrep, »dodatno plačilo za mleko za gorsko višinska kmetijska gospodarstva« (v višini 2 mio evrov). Prva ukrepa imata značaj proizvodno vezanih ukrepov, za katera se lahko porabi 6 odstotkov nacionalne ovojnice (Zabeleška sestanka ..., 2010).

Tretji ukrep, »ohranitev živinoreje v območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost« je ostal v drugem predlogu nespremenjen. Zanj so bili predvideni štirje odstotki nacionalne ovojnice ali 5,6 mio evrov (Predlog sprememb ..., 2010).

4.4.2 Skupen predlog nevladnih organizacij

Na podlagi predlaganih rešitev MKGP in stališč nevladnih organizacij s sestanka 17. junija 2009 je v času do naslednjega sestanka prišlo do poenotenja petih nevladnih organizacij. Z usklajenim skupnim predlogom (priloga M) so nastopile na zadnjem sestanku in ga soočile s tretjim predlogom MKGP.

Skupen predlog so sestavile in podpisale naslednje nevladne organizacije:

- Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije,
- Sindikat kmetov Slovenije,
- Govedorejsko poslovno združenje,
- Zveza slovenske podeželske mladine in
- Zveza društev rejcev drobnice Slovenije.

Nastal je na podlagi stališč posamezne organizacije do drugega predloga in je bil usmerjen k izkoristku celotne ovojnice, preprečevanju povečanja birokracije ter ohranjanju sredstev znotraj posameznih sektorjev. Prav tako je bil cilj nevladnih organizacij ohranitev čim večjega možnega obsega proizvodno vezanih plačil ter čim manjše spremembe v obstoječem modelu, saj si kmetje želijo stalnosti skozi celotno obdobje izvajanja.

Predlog nevladnih organizacij je v okviru sektorja biki in 68 člena Uredbe HC vseboval naslednje rešitve:

Posebne premije za bike in vole:

- Z letom 2010 se prenesejo premije iz proizvodno vezanih plačil na zgodovino. Prenese se delež izplačanih premij (136 evrov/žival), preostalih 2,8 milj. evrov se prenese v 68. člen. Za referenčno obdobje je predlagano povprečje let 2006, 2007 in 2008.

68. člen uredbe HC:

- Ukrep »ERŽ« po veljavni shemi se nadaljuje z ovojnico v višini 6,6 mio evrov. Razlika 0,8 mio evrov se prenese v proizvodno nevezana plačila znotraj 68. člena Uredbe HC.

- Uvede se proizvodno vezano plačilo za bike in vole v višini 2 mio evrov (po dosedanjem sistemu). Za ta ukrep se nameni sredstva, ki se prenesejo iz ovojnice za bike in vole. Razlika 0,8 mio evrov se prenese v proizvodno nevezana plačila znotraj 68. člena Uredbe HC.
- Za ukrep podpora za ohranitev živinoreje na travinju v OMD se nameni 4 odstotke ali 5,6 mio evrov sredstev nacionalne ovojnice iz 68. člena. Uvede se minimalni prag 0,5 GVŽ/ha.
Ukrep se uvede za travinje na OMD območjih po »Robičevi« klasifikaciji.

4.4.3 Primerjalna analiza predlogov

Primerjalna analiza predloga MKGP in nevladnih organizacij je narejena na podlagi treh temeljnih vprašanj, ki so bila izpostavljena v usklajevalnem procesu. Predstavniki nevladnih organizacij so zagovarjali, da se ohrani čim večji možen obseg proizvodno vezanih plačil, najmanjši možen prenos sredstev med sektorji ter ohranitev sedanje ravni ali zmanjšanje birokracije, povezane z izvajanjem ukrepov.

Analiza predlogov za posebne premije za bike in vole

MKGP je predlagalo ohranitev sistema posebne premije za bike in vole v letih 2010 in 2011. Neizkoriščen del ovojnice za posebne premije bi se od leta 2010 do 2013 prenesel v 68. člen Uredbe HC. Predlog MKGP pomeni ukinitve proizvodno vezanih plačil za bike in vole v letu 2012. S tem slovenski kmetje izgubijo zadnje proizvodno vezano plačilo.

Nevladne organizacije so predlagale, da se delež izkoriščene ovojnice na podlagi povprečja oddanih zahtevkov v referenčnih letih (2006, 2007 in 2008) razdeli na kmetijska gospodarstva in se kot zgodovina pripiše k plačilni pravici. Preostanek 2,8 milijona evrov se od leta 2010 prenese v 68. člen uredbe HC.

Poenotenje nevladnih organizacij in MKGP o prenosu neizkoriščenega dela ovojnice za posebne premije za bike in vole izhaja iz dogovora, da se zagotovijo sredstva za napolnitev 68. člena Uredbe HC. Pri letu ukinitve proizvodno vezanih plačil je prihajalo do različnih stališč. Nevladne organizacije so predlagale, da se proizvodno vezana plačila za bike in vole ukinejo v letu 2010 in se kmetijskemu gospodarstvu k plačilni pravici pripiše znesek

na podlagi zgodovinskih pravic. S tem dejanjem bi obstoječi sistem uveljavljanja posebne premije za bika in vole znotraj tega ukrepa odpravili. Prenesel bi se v 68. člen uredbe HC kot drugi ukrep, kjer je možno obdržati proizvodno vezano plačilo do konca finančnega obdobja 2013 na MKGP so vztrajali, da se proizvodno vezana plačila obdržijo do konca dovoljenega obdobja (leta 2012), nato pa se jih v celoti ukine. Po predlogu MKGP se v letu 2012 v celoti izgubi proizvodno vezan ukrep, ki je za Slovenijo zelo pomemben. Izračunana sredstva iz povprečja odobrenih zahtevkov v letih 2007 in 2008 se kot zgodovinsko plačilo pripišejo k vrednosti plačilne pravice.

Analiza predlogov v 68. členu uredbe HC

68. člen uredbe HC predstavlja 10 odstotkov nacionalne ovojnice ali 14,2 milijona evrov. Slovenija lahko na podlagi dosežene izjeme za proizvodno vezana plačila znotraj tega člena uporabi 60 odstotkov sredstev za proizvodno vezana plačila, preostalih 40 odstotkov pa mora biti proizvodno nevezanih. Uvedba ukrepov je odvisna od vsake DČ, saj je to del prvega stebra SKP, kje imajo članice možnost same izbrati ukrepe, s katerimi pomagajo sektorjem, ki so izrednega pomena ali so v izrazito slabem ekonomskem položaju.

Sredstva za ERŽ se tako po predlogu MKGP kot nevladnih organizacij znižajo s 7,4 na 6,6 milijona evrov. Preostanek v višini 0,8 milijona evrov se nameni za proizvodno nevezan ukrep. Ukrep ERŽ ostane v izvedbi enak kot v preteklih letih.

Z zmanjšanjem sredstev ukrepa ERŽ so se sprostila dodatna sredstva za drugi ukrep v okviru proizvodno vezanega plačila. Če bi ukrep ERŽ ohranili na ravni 7,4 milijona evrov, bi za drugi ukrep znotraj proizvodno vezanih ukrepov ostalo le 1,2 milijona evrov. To bi bilo po mnenju obeh strani slabo, saj s tako nizkimi sredstvi ne bi bilo mogoče izvesti ukrepa, ki bi imel učinek v praksi, temveč bi bil zgolj sam sebi v namen. Sprostitev 0,8 milijona evrov je bila po mnenju obeh strani potrebna za zagotovitev zadostnega deleža sredstev.

Znižanje sredstev v višini 0,8 milijona evrov za ukrep ERŽ je omogočilo, da se v okviru dovoljenega odstotka sredstev z značajem proizvodno vezanega plačila naredi nov ukrep v višini 2 milijona evrov. Ravno pri tem ukrepu je prihajalo do največjih razhajanj med MKGP in nevladnimi organizacijami. MKGP je skozi celotno obdobje usklajevalnega procesa želelo, da se naredi proizvodno vezan ukrep za sektor mleka z obrazložitvijo, da je

mlečni sektor v krizi. Nevladne organizacije (predvsem SKS v prvem delu usklajevanj) so nasprotovale, da bi se sredstva prelivala med sektorji. V skupnem predlogu so zapisale, da se sredstva, ki ostajajo v ovojnici za bike in vole, iz ovojnice v višini 2,8 milijona evrov prenesejo v 68. člen uredbe HC, vendar se mora 2 milijona evrov porabiti za proizvodno vezano plačilo za bike in vole, 0,8 milijona evrov pa se prenese v tretji ukrep. Nevladne organizacije so takšen ukrep zagovarjale zaradi naslednjih razlogov:

- s prenosom neizkoriščenih sredstev iz ovojnice za posebne premije za bike in vole se napolni 68. člen Uredbe HC;
- sistem za vlaganje zahtevkov za posebne premije je vzpostavljen;
- ne prihaja do večjega prerazporejanja sredstev med sektorji;
- povečuje se izkoristek nacionalne ovojnice ;
- proizvodno vezana plačila za bike se ohranijo do konca finančnega obdobja.

Tretji ukrep v sklopu 68. člena uredbe HC je vključeval 5,8 milijona evrov, ki se lahko porabijo kot proizvodno nevezan ukrep. Odločitev za uvedbo ukrepa podpora za ohranitev živinoreje na travinju v OMD je bila najboljša izmed možnosti, kako izvesti ukrep. Ukrep je bil predlagan že od samega začetka usklajevanj, vendar je na zadnjem sestanku prišlo do spremembe obsega površin. Tako MKGP kot nevladne organizacije so večino pogovorov v okviru tega ukrepa namenile razpravi, kako porazdeliti sredstva znotraj ukrepa. Narejeni so bili različni modeli višine izplačil, vezani na obtežbo KZU, na podlagi katerih bi bila sprejeta odločitev. Na zadnjem sestanku pa je prišlo do spremembe obsega površin, vključenih v ukrep. MKGP je na podlagi zahtev kmetov predlagal spremembo upravičenih površin. Upravičene površine za podporo iz tega ukrepa so se razširile na vse trajno travinje. Ob tem je prišlo tudi do preimenovanja ukrepa v ukrep podpora za ohranitev živinoreje.

Sklepi analize spremembe po HC

Dogodke o razširitvi upravičenih površin v tretjem ukrepu znotraj 68. člena Uredbe HC težko komentiramo, saj ne obstaja pisni predlog za razširitev niti ni mogoče razbrati iz virov, dostopnih na MKGP, katere organizacije ali posamezniki so bili v to dogajanje vključeni. Zaradi tega lahko predvidevamo, da je šlo za politično sprejeto odločitev, ki pa ni doživela velikega nasprotovanja s strani nevladnih organizacij.

Iz primerjave razporeditve ukrepov in sredstev znotraj ukrepa posebnih premij za bike in vole ter drugega ukrepa 68. člena Uredbe HC je razvidno, da je bil predlog nevladnih organizacij veliko bolj uravnotežen kot predlog MKGP. Nevladne organizacije v skupnem predlogu predlagajo razporeditev sredstev, ki ne povečuje administrativne zahtevnosti izvedbe sheme. Za posebno premijo za bike in vole je že vzpostavljen sistem vlaganja in obdelave zahtevkov, ukrep se le prenese v 68. člen Uredbe HC. Predlog s tem omogoča ohranitev proizvodno vezanih plačil za bike in vole do konca finančnega obdobja, kar je lahko ob sprejemanju ukrepov v novi finančni perspektivi zelo pomemben dejavnik. Predlog MKGP oziroma končno sprejeta oblika izvedbe ukrepa pa ohranja posebno premijo še nadaljnji dve leti (2010 in 2011). V primeru sprejete odločitve izvedbe sheme bi bilo z vidika administrativne zahtevnosti boljše, da bi se ukrep posebne premije za bike in vole v letu 2010 vezal v okviru zgodovine na plačilno pravico. Tako bi kmetje in Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (ARSKTRP) prihranili veliko finančnih sredstev, saj je proizvodno vezan ukrep zgubljen v vsakem primeru. V okviru 68. člena Uredbe HC so na MKGP vpeljali nov ukrep, dodatno plačilo za mleko za gorska-višinska in strma kmetijska gospodarstva, ki zahteva novo administrativno podporo, in tako dodatno obremenjuje ARSKTRP, ki je morala izdelati računalniško aplikacijo, da bo skrbela za izvedbo novega ukrepa. To pomeni nove stroške administracije in privajanje kmetov na nov ukrep. Na MKGP s takšno odločitvijo dodatno podpirajo sektor mleka, ki je bil že ob reformi v letu 2007 deležen 80 odstotkov zgodovinskih plačil, sektor bikov, pa je bil deležen le 30-odstotnega pripisa zgodovine k plačilnim pravicam.

Hrovatič (2009) pravi, da se je v osmih letih prvič zgodilo, da so nevladne organizacije nastopile s skupnim predlogom, ki je bil strokovno utemeljen in podkrepjen. Kljub temu so šli na MKGP s svojim predlogom v svojo smer na podlagi pritiskov EK zaradi slabih razmer v sektorju mleka. Takšna odločitev je lahko vprašljiva, če je pravilna, pa bomo videli po uvedbi v letu 2010. S skupnim predlogom nevladnih organizacij so sledili proizvodnosti (proizvodno vezanim plačilom). Kmetijam so želeli zagotoviti politiko v smislu proizvodnje, saj je to pomembno za slovensko kmetijstvo, vendar EK z izjemo 68. člena Uredbe HC ni dala možnosti ohranitve proizvodno vezanih ukrepov.

»Proizvodno nevezana plačila so strateško nevarna za manjše države, saj pomenijo zmanjševanje prehranske varnosti« (Smrkoj, 2010). Ciril Smrkoj, še poudarja, da je ravno

v času sprejemanja spremembe sheme izvedbe ukrepov SKP po HC na oblasti leva politična opcija, ki na splošno ni naklonjena kmetijstvu in dialogu z nevladnimi organizacijami, kar se v praksi vidi iz slabo pripravljenih dokumentov in neupoštevanja predlogov nevladnih organizacij.

Sprejete spremembe sheme izvedbe ukrepov prvega stebra SKP po HC kot slabe ocenjuje tudi Gorenc (2009). Ostalo je le malo proizvodno vezanih ukrepov in še ti se ukinejo z letom 2012. Kot pravi, ni prav, da se jemlje sektorju, ki je že dolgo v slabem položaju (biki), in daje sektorju, ki je trenutno v slabem položaju (mleko). V prihodnje pričakuje, da bo prišlo do pomanjkanja hrane in ponovne uvedbe proizvodno vezanih plačil, mogoče že pred letom 2013. Zaradi tega je sodeloval pri pripravi skupnega predloga nevladnih organizacij. Z ohranitvijo proizvodno vezanih plačil do leta 2013 bi imeli boljše izhodišče v naslednjem finančnem obdobju.

Zopet je šlo za zelo konzervativen predlog, ocenjuje Rednak (2010). Izkazuje se želja ohranjanja čim večjega dela stanja, kakršno je bilo pred spremembo. Tako kot pri reformi v letu 2007 gre tudi tokrat za zelo majhne spremembe, manjše skorajda ne bi mogle biti. Iz predloga nevladnih organizacij je razvidno, da gre za sektorski ali celo osebni pristop, kako ohraniti stanje iz preteklosti v nekem sektorju. Na splošno gledano predloga nevladnih organizacij ne podpira ravno zaradi sektorskih pristopov in izraža zadovoljstvo, da takšen predlog sprememb ni bil uveljavljen v končni obliki, kljub temu da je šlo za malenkosti znotraj celotne ovojnice.

Ravnik (2010) je bil presenečen nad skupnim predlogom in ga ne obravnava kot predlog, temveč kot pismo. Pravi, da so bila za MKGP pomembnejša stališča, ki so jih na predhodni predlog poslale posamezne nevladne organizacije in so bila potrjena na najvišjih organih organizacij. Na podlagi drugega predloga MKGP in prejetih pripomb nevladnih organizacij nanj so pripravili tretji predlog. MKGP je sprejel politično odločitev (tretji predlog MKGP), in tako je tudi Vlada Republike Slovenije sprejela odločitev, za katero bo seveda nosila odgovornost.

5 RAZPRAVA IN SKLEPI

5.1 SCHEME IZVEDBE REFORME SKP 2007

S sprejetjem uredbe o izvedbi neposrednih plačil v kmetijstvu septembra 2006 (Uredba ..., 2006) so se končale formalne in neformalne razprave o izbiri sheme neposrednih plačil prvega stebra SKP. Uvedba kombinirane sheme plačil ukrepov prvega stebra SKP za Slovenijo prinaša tako prednosti kot slabosti.

Slabost takšne sheme (Rednak, 2010) je ta, da ohranja zatečeno stanje, saj kmetijam pripisuje velik delež plačil ukrepov prvega stebra SKP na podlagi zgodovinskih pravic in proizvodnje. S tem kmetijska gospodarstva niso izenačena po prihodkih z naslova ukrepov prvega stebra SKP in ob morebitni preusmeritvi kmetijskega gospodarstva v drugi sektor lahko pride do tega, da ima preusmerjeno kmetijsko gospodarstvo v nekem sektorju višja izplačila (plačilne pravice) po hektarju kot kmetijska gospodarstva, ki so bile že pred uvedbo sheme v tem sektorju. To je posledica tega, da lahko preusmerjeno kmetijsko gospodarstvo s seboj prinese plačilne pravice, ki imajo velik dodatek zgodovine. Primer takšne preusmeritve je preusmeritev iz pitanja bikov v pridelavo krompirja, kjer ima kmetijsko gospodarstvo, ki je v preteklosti pitalo bike, zaradi pripisa zgodovine višje plačilne pravice kot kmetijsko gospodarstvo, ki je že pred uvedbo reforme prvega stebra SKP pridelovalo krompir. Smrkoč (2010) pravi, da kot predsednik Območne enote KGZS Ljubljana v času sprejemanja sheme ni podpiral sprejetja takšne sheme, saj po njegovem mnenju zmanjšuje distribucijo sredstev v kmetijsko bolj ekstenzivna območja. Zagovarjal je shemo, kot jo ima Avstrija, vendar je bila na svetu KGZS potrjena kombinirana shema.

Drugi anketiranci podpirajo izbrano shemo, saj poudarjajo pomen proizvodno vezanih plačil na stopnjo samooskrbe in obdelanost krajine. Hrovatič (2009) pravi, da sprejeta shema v največji možni meri zasleduje proizvodno vezane ukrepe, kar je dobro z vidika proizvodnje. Podpira dejstvo, da je treba za prejeta izplačila ukrepov prvega stebra SKP tudi nekaj proizvesti, kar pripomore k stopnji samooskrbe in obdelanosti krajine. Gorenc (2010) poudarja, da je sprejeta oblika sheme skoraj v celoti konstruktivna, njen cilj pa je v čim večji meri ohraniti proizvodnjo na kmetijskih gospodarstvih.

Pri vsaki spremembi v slovenskem kmetijstvu prihaja zaradi njegovih specifik do dobrih in slabih sprememb za posamezna kmetijska gospodarstva. Ker smo že poprej obravnavali kmetijska gospodarstva po sklopih, se tudi sedaj ne bomo spuščali na raven individualnega kmetijskega gospodarstva in posledic, ki jih je zanj imela uvedba spremenjene sheme neposrednih plačil SKP. Ostali bomo na agregatni oziroma generalni ravni ter podali nekaj lastnih sklepov sprejeti shemi. Ta slovenskim kmetom omogoča, da je distribucija dohodka z naslova izplačil ukrepov prvega stebra SKP ostala kar najbolj podobna distribuciji pred uvedbo reforme. Čim manjša redistribucija je pomembna zato, ker se ohranja ali le malenkostno znižuje dohodek večine kmetijskih gospodarstev, ki so pomembna z vidika proizvodnje, obenem pa se ne poslabšuje ali pa se malenkostno izboljšuje prihodek z naslova ukrepov prvega stebra SKP kmetijskim gospodarstvom, ki kmetujejo pretežno na trajnem travinju. Ohranitev proizvodno vezanih plačil v največjem dovoljenem obsegu je pomembna zaradi ohranjanja samooskrbe, ki je že tako nizka v sektorjih, kjer se ohranjajo proizvodno vezana plačila ali bi se utegnila drastično znižati zaradi poslabšanja ekonomičnosti reje z ukinitvijo proizvodno vezanih podpor. Reševanje krav do jilj, skozi ukrep ERŽ, ki je bil leta 2007 izveden v okviru 69. člena, je za Slovenijo zelo pomemben. Ob tem je reševanje krav do jilj prek 69. člena sprostilo prostor za izvedbo proizvodno vezanega ukrepa posebne premije za bike, velik pomen pa bo imel tudi ob izvedbi HC leta 2010. Sprejetje takšne sheme je tudi zelo pomembno z vidika stalnosti v kmetijstvu, saj si kmetje ne želimo sprememb ali večjih sprememb v sistemu, ampak stabilnosti, da lahko svoja kmetijska gospodarstva razvijamo po načrtani poti.

5.2 SPREMEMBA SCHEME PO HC

Spremembe, ki jih je prineslo sprejetje Uredbe HC, in posledične spremembe izvedbe ukrepov prvega stebra SKP so bile za nevladne organizacije, ki so stremele k ohranjanju čim večjega deleža proizvodno vezanih plačil, hud udarec. slovenski kmetje bodo praktično do konca leta 2012 izgubili vsa proizvodno vezana plačila, razen dveh ukrepov znotraj 68. člena Uredbe HC. S takšnim razpletom vsekakor ne moremo biti zadovoljni. Naravnost EU proti popolni proizvodni nevezanosti plačil SKP je po eni strani razumljiva zaradi pritiskov WTO, vendar za državo, kot je Slovenija, s stališča zagotavljanja samooskrbe takšna smer vsekakor ni primerna. Kot pravi Hrovatič (2009), je

to odmik od načrtovane poti, na primer bonitete brez reje živali ne zasledujejo cilja proizvodnosti. Tudi vsi drugi ukrepi vodijo v nasprotni cilj, kot je proizvodnost, kar ni dobro. Na to opozarja tudi Gorenc (2010), ki meni, da se lahko zgodi, da se proizvodno vezani ukrepi, predvsem v govedoreji, ponovno uvedejo že pred letom 2013 ali z začetkom novega finančnega obdobja v letu 2014.

5.3 VLOGA NEVLADNIH ORGANIZACIJ

Nevladne organizacije so imele od osamosvojitve Slovenije pomemben vpliv na razvoj kmetijstva. Z leti so se ustanovljale nove organizacije, nekatere združujejo vse kmete, spet druge so panožne ali interesne. Vloga nevladnih organizacij se je z leti spreminjala. Po osamosvojitvi Slovenije smo imeli zaprt trg, ki je bil urejen z visoko tržnocenovno zaščito. To obdobje je trajalo do maja leta 2004, ko je Slovenija vstopila v EU. Vse do vstopa so se nevladne organizacije pogovarjale o cenovnih razmerjih oziroma o odkupnih cenah kmetijskih pridelkov in proizvodov znotraj Slovenije. Takšne razmere so dopustile, da so nevladne organizacije dosegle veliko moč pri določanju cen kmetijskih pridelkov in proizvodov. Že v času predpristopnih pogajanj pa je bilo jasno, da se z odprtjem trga oziroma s prehodom na skupni trg EU obetajo velike spremembe. Tako se je vloga nevladnih organizacij na področju tržnocenovne politike zmanjšala. Vse večji poudarek je dobivalo sodelovanje pri sprejemanju zakonodaje. To je področje, na katerem so nevladne organizacije sedaj najbolj dejavne, saj na tem področju lahko prispevajo največ k izboljšanju pogojev za delo kmetov.

5.3.1 Nevladne organizacije ob sprejemanju reforme SKP 2007

Začetek dogodkov pri sprejemanju sheme izvedbe ukrepov prvega stebra SKP v letu 2007 sega v leti 2005 in 2006. V teh dveh letih, torej v času po vstopu Slovenije v EU, so nevladne organizacije pomemben delež svojega delovanja prenesle iz tržnocenovnih okvirov na zakonodajo. Pri sprejeti shemi izvedbe ukrepov prvega stebra SKP lahko iz besed Gorenca (2010) razberemo, da so imele nevladne organizacije v obdobju sprejemanja sheme zelo pomembno vlogo in so bile enakovreden sogovornik MKGP.

Kljub posamičnemu nastopu so na koncu skupaj spoznale, katera oblika sheme je najboljša za slovensko kmetijstvo, ter jo enotno podprle.

5.3.2 Nevladne organizacije ob sprejemanju HC

Kot navaja Ravnik (2010), je sodelovanje z nevladnimi organizacijam v okviru HC potekalo na enaki ravni kot ob reformi leta 2007. Že v času pred sprejetjem Uredbe HC so potekali usklajevalni sestanki, ki so bili zelo uspešni. Ta del socialnega dialoga je konstruktiven in mnenja nevladnih organizacij so bila sprejeta ter implementirana v stališča Slovenije. Zataknilo se je na usklajevalnih sestankih po sprejetju Uredbe HC, ko je prišlo do potrebe po spremembi sheme izvedbe ukrepov prvega stebra SKP. Po treh usklajevalnih sestankih je MKGP v nadaljnjo proceduro poslalo lasten predlog. Rednak (2010) ob tem dodaja, da je vesel, da predlog nevladnih organizacij ni bil sprejet na MKGP in podan v nadaljnjo proceduro, saj ga bolj kot skupen predlog nevladnih organizacij vidi kot predlog posameznikov iz nevladnih organizacij, ki imajo možnost in interes, da se ohrani stanje sektorja, v katerem kmetujejo sami.

Pet nevladnih organizacij je na zadnji sestanek pred sprejetjem spremembe sheme izvedbe ukrepov prvega stebra SKP po Uredbi HC prineslo skupen predlog, ga strokovno utemeljilo in argumentiralo. Iz tega lahko razberemo, da so nevladne organizacije izgubile vpliv, ki so ga imele v preteklosti. Kot pravi Gorenc (2010), je bila v tem času neka druga nevladna organizacija ali posameznik boljši lobist, ki je uspel z drugim predlogom. To, da je pet nevladnih organizacij pripravilo skupen predlog, pa ni bilo dovolj, ker predlog ni bil sprejet. Smrkolj (2010) pravi, da kot predsednik KGZS občuti, da nevladne organizacije izgubljajo položaj socialnega partnerja. Kljub temu da socialni dialog poteka, se v času, ko je na oblasti leva politična opcija, poslušaj za predloge nevladnih organizacij zmanjšuje.

5.4 SKLEPI

1. SKP je najbolj regulirana politika v EU, vse pomembnejše odločitve o usmeritvah se sprejemajo na ravni najvišjih organov EU. Posamezni DČ ostane za oblikovanje lastne kmetijske politike le toliko prostora, kolikor je podanega v zakonskih predpisih (uredbah) in določenih okvirih kmetijske politike.

2. Slovenija je ob reformi prvega stebra SKP leta 2007 uvedla modificirano kombinirano shemo. Za slovensko kmetijstvo je takšna izbira sheme izrednega pomena, saj omogoča najmanjše možne prerazdelitvene učinke med sektorji ter KG ohranja stabilno raven prihodkov z naslova ukrepov prvega stebra SKP skozi celotno finančno obdobje 2007–2013.

3. Socialni dialog med MKGP in nevladnimi organizacijami je bil zelo intenziven tako pri sprejemanju sheme izvedbe ukrepov prvega stebra SKP 2007 kot pri HC. Pri prvi so imele nevladne organizacije zelo veliko vlogo pri oblikovanju sheme. Njihova vloga se je obdržala tudi skozi prvi del HC do sprejetja Uredbe HC. Po sprejetju Uredbe HC se je njihov vpliv na oblikovanje spremembe sheme izvedbe ukrepov prvega stebra SKP izrazilo zmanjšal.

4. Nevladne organizacije so po sprejetju Uredbe HC prvič do sedaj nastopile s skupnim predlogom (spremembe sheme izvedbe ukrepov SKP), vendar predlog kljub izrazito pozitivnim rešitvam s strani MKGP ni bil sprejet.

6 POVZETEK

Cilj naloge je bil opisati dogodke, ki so se v Sloveniji dogajali ob sprejemanju sheme izvedbe ukrepov prvega stebra SKP 2007 v obdobju med leti 2005 in 2006 ter ob HC v letih 2008 in 2009. Želeli smo podrobneje predstaviti sistem socialnega dialoga med MKGP in nevladnimi organizacijami na področju sprememb prvega stebra SKP v Sloveniji ter vlogo nevladnih organizacij pri oblikovanju sprememb.

Izplačila ukrepov prvega stebra SKP so za slovenske kmete ob stalnem zniževanju odkupnih cen kmetijskih pridelkov in proizvodov zelo pomemben dohodkovni vir. Skupaj s sredstvi druge osi drugega stebra SKP za kmete predstavljajo prihodkovni vir, ki krije določen del razlike med lastno ceno in odkupno ceno kmetijskih pridelkov in proizvodov. Zaradi tega je shema ali način izvajanja ukrepov prvega stebra SKP zelo pomemben za vsako kmetijsko gospodarstvo.

Narejeni sta dve analizi na podlagi strokovnih pisnih virov in opravljenih intervjujev z osebami, ki so imele ali imajo velik vpliv pri oblikovanju izvedbe ukrepov SKP v Sloveniji. Prva analiza je sestavljena iz dveh delov. Prvi del podrobneje analizira tri možne sheme izvedbe reforme prvega stebra SKP, ki so bile na podlagi strokovne študije podane v javno razpravo. Opisane so prednosti in slabosti posamezne sheme z vidika razporeditvenih učinkov sredstev med sektorji, načina prehoda, vira financiranja (delež SLO in EU), izkoriščenosti ovojnice in birokratske zahtevnosti. Vključeni so tudi komentarji in stališča posameznih predstavnikov institucij, ki so sodelovali v socialnem dialogu. V drugem delu je v enakem obsegu kot prve tri predlagane sheme analizirana korigirana kombinirana shema, ki je bila na koncu tudi potrjena za uredbo o neposrednih plačilih v kmetijstvu (Uredba ..., 2006).

Druga analiza obravnava dogodke v okviru HC v letu 2008 ter 2009. Prvi del opisuje dogajanje od začetka HC do sprejetja Uredbe HC. V tem času je bil socialni dialog zelo dober, saj so redno potekali sestanki med MKGP in nevladnimi organizacijami. To je bil čas, ko je na ravni EU potekala intenzivna razprava o spremembah uredbe o izvedbi ukrepov prvega stebra SKP. Sprotno usklajevanje stališč do posameznih sprememb med MKGP in nevladnimi organizacijami je imelo pomemben učinek na zastopanje interesov

slovenske delegacije v Bruslju. Drugi del analize zajema pregled spremembe sheme izvedbe neposrednih plačil ukrepov prvega stebra SKP po sprejetju Uredbe HC. Natančno so opisani dogodki v času, ko so potekali usklajevalni sestanki med MKGP in nevladnimi organizacijami ter spremembe po posameznih sektorjih in ukrepih. Predstavljena so stališča posameznih nevladnih organizacij v prvem obdobju ter skupen predlog nevladnih organizacij. Ob koncu je narejena primerjava skupnega predloga nevladnih organizacij in tretjega predloga MKGP, ki je bil na koncu tudi sprejet na Vladi RS (Uredba, 2009).

Skozi celotno dogajanje smo opisovali stališča in vlogo nevladnih organizacij, ki so sodelovale v socialnem dialogu. V času uvajanja reforme SKP so imele nevladne organizacije kljub posameznemu delovanju na koncu veliko pogajalsko moč in so uspele izpogajati shemo po svojih željah. V času spreminjanja sheme na ravni EU so še vedno delovale posamično, vendar je bil posluš MKGP za njihova stališča še vedno velik. Po sprejetju Uredbe HC in z začetkom usklajevalnih sestankov za spremembo sheme v Sloveniji pa se je vse spremenilo. Kljub medsebojni uskladitvi med petimi nevladnimi organizacijami in zagovarjanju skupnega predloga je MKGP na koncu v vladno proceduro poslalo svoj predlog spremembe sheme. Iz tega lahko razberemo, da se je vpliv ali vloga nevladnih organizacij na oblikovanje ukrepov prvega stebra SKP v Sloveniji v tem obdobju izrazilo zmanjšal.

Z analiziranjem dogodkov na področju izplačil prvega stebra SKP na podlagi literature, drugih pisnih virov in osebnih pogovorov smo poiskovali kar najbolj objektivno opisati in analizirati dogodke, ki so se odvijali v ozadju sprejemanja izvedbene sheme oziroma uredbe o izvedbi neposrednih plačil v kmetijstvu. Sprejetje sheme v letu 2006 in spremembe po HC v letu 2009 imajo na kmetijstvo in posamezno kmetijsko gospodarstvo zelo velik vpliv tako iz finančnega kot tudi razvojnega vidika, saj ukrepi velikokrat narekujejo smer razvoja kmetijskih gospodarstev. Vendar vse premalo kmetov, nezavedajoč se vpliva izbire sheme neposrednih plačil prvega stebra SKP, sodeluje oziroma je seznanjeno z vsemi dogodki, ki pripeljejo do takšnih odločitev. Prav ti kmetje in drugi zainteresirani lahko skozi nalogo najdejo opis dogodkov in spoznajo, kakšna pot je bila narejena do posamezne končne odločitve, ter najdejo veliko posameznih dejstev in dogodkov, ki si jih je mogoče posamezno ali gledano s stališča posameznika razlagati zelo

različno in enostransko, zato želimo opozoriti, da je treba na podane podatke gledati s stališča kmetijskega sektorja kot celote.

7 VIRI

Agenda 2000. European Commission.

http://ec.europa.eu/agenda2000/index_en.htm (16. sep. 2010)

Avsec F., Erjavec E. 2005. Evropsko kmetijsko pravo. 1. izdaja. Ljubljana, GV
Založba: 106

Common Agricultural Policy. 2010. Wikipedia, the free encyclopedia.

http://en.wikipedia.org/wiki/Common_Agricultural_Policy (15. avg. 2010)

Council Regulation (EC) No 1782/2003 of 29 September 2003 establishing common rules for direct support schemes under the common agricultural policy and establishing certain support schemes for farmers and amending Regulations (EEC) No 2019/93, (EC) No 1452/2001, (EC) No 1453/2001, (EC) No 1454/2001, (EC) 1868/94, (EC) No 1251/1999, (EC) No 1254/1999, (EC) No 1673/2000, (EEC) No 2358/71 and (EC) No 2529/2001. Official Journal of the European Union, L270-46/03

Council Regulation (EC) No 583/2004 of 22 March 2004 amending Regulations (EC) No 1782/2003 establishing common rules for direct support schemes under the common agricultural policy and establishing certain support schemes for farmers, (EC) No 1786/2003 on the common organisation of the market in dried fodder and (EC) No 1257/1999 on support for rural development from the European Agricultural Guidance and Guarantee Fund (EAGGF) by reason of the accession of the Czech Republic, Estonia, Cyprus, Latvia, Lithuania, Hungary, Malta, Poland, Slovenia and Slovakia to the European Union. Official Journal of the European Union, L 91-47/04

Council Regulation (EC) No 73/2009 of 19 January 2009 establishing common rules for direct support schemes for farmers under the common agricultural policy and establishing certain support schemes for farmers, amending Regulations (EC) No 1290/2005, (EC) No 247/2006, (EC) No 378/2007 and repealing Regulation (EC) No 1782/2003. Official Journal of the European Union, L 30-52/09

Erjavec E., Juvančič L., Rednak M., Volk T. 2007. »Zdravstveni pregled« skupne kmetijske politike – v kakšnem stanju SKP pričakuje izzive prihodnosti? V: Slovensko kmetijstvo in podeželje v Evropi, ki se širi in spreminja, 4. konferenca DAES, Moravske Toplice, 8–9 nov. 2007, Kavčič S. (ur.). Domžale, Društvo agrarnih ekonomistov – DAES: 13–32

Erjavec E. 2007a. Evropska razsežnost prihodnosti Skupne kmetijske politike. V: XXII. Tradicionalni posvet Kmetijsko svetovalne službe Slovenije, Bled, 26–27 nov. 2007. Zgonec U. (ur.). Ljubljana, Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije: 29–52

Erjavec E. 2007b. Tema št. 2: Prihodnost skupne kmetijske politike v luči evropskih financ – poskus politično-ekonomske analize. Služba Vlade za evropske zadeve. http://www.svez.gov.si/fileadmin/svez.gov.si/pageuploads/docs/pregled_proracuna_EU/Erjavec.pdf (16. sep. 2010)

Gorenc M. 2010. »Reforma prvega stebra SKP in HC in vloga nevladnih organizacij«. Zbure, Sindikat kmetov Slovenije (osebni vir, marec 2010)

- Hribar J. 2004. Reforma skupne kmetijske politike EU. Brezplačna priloga tednika Kmečki glas.
http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/reformaEU_mediumres.pdf (16. sep. 2010)
- Hrovatič I. 2009. »Reforma prvega stebra SKP in HC in vloga nevladnih organizacij«, Ljubljana, Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije (osebni vir, december 2009)
- Nacionalni strateški načrt razvoja podeželja 2007–2013 (potrjen). 2007. Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano: 43 str.
- O podjetju. 2003. Govedorejsko poslovno združenje.
<http://www.gpz.si/?viewPage=2> (15. jul. 2010)
- O sindikatu. 2010. Sindikat kmetov Slovenije.
<http://sks.si/index.php?module=strani&stranid=2> (15. jul. 2010)
- O ZSPM. 2010. Zveza slovenske podeželske mladine.
<http://www.zspm.si/sl/o-zspm> (15. jul. 2010)
- Pirc J. 2010. »Potek sprejemanja sheme«. Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (osebni vir, februar 2010)
- Poslanstvo Zveze društev rejcev drobnice Slovenije.
http://www.drobnica.si/index.php?option=com_content&view=article&id=44&Itemid=54 (8. sep. 2010)
- Povzetek za državljane. 2008. Predsedovanje.eu.
http://www.predsedovanje.si/files/zdravstveni_pregled_skp.pdf (25. jul. 2010)
- Predlog sprememb sheme neposrednih plačil od leta 2010 dalje. 2010. Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (interno gradivo)
- Pregled usklajevanja z nevladnimi organizacijami, na temo zdravstvenega pregleda reforme SKP. 2010. Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (interno gradivo)
- Program razvoja podeželja za Republiko Slovenijo 2007–2013 (20. jul. 2007). 2007. Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano: 18
http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/saSSo/PRP_2007-2013/PRP30maj/prp3105/PRP19jun07/PRP16jul07/PRP25jul07/1PROGRAM_RAZV_OJA_PODE.pdf (10. sep. 2010)
- Prokopijević M. 2005. Delovni zvezki ICK – ekonomska serija, Skupna kmetijska politika EU. <http://www.ick.si/PDF/Prokopijevic.pdf> (31. jul. 2010)
- Ravnik B. 2010. »Reforma prvega stebra SKP in HC in vloga nevladnih organizacij«, Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano (osebni vir, marec 2010)
- Rednak M., Volk T., Erjavec E., Kavčič S. 2005. Analitična podpora pri uveljavljanju reforme SKP na področju neposrednih plačil v Sloveniji: Končno poročilo študije. Ljubljana, Domžale, Kmetijski inštitut Slovenije, Biotehniška fakulteta: 128 str.
- Rednak M. 2010. »Reforma prvega stebra SKP in HC in vloga nevladnih organizacij«. Ljubljana, Kmetijski inštitut Slovenije (osebni vir, marec 2010)

- Smrkolj C. 2010. »Reforma prvega stebra SKP in HC in vloga nevladnih organizacij«. Ljubljana, Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije (osebni vir, januar 2010)
- Struktura kmetijskih gospodarstev. 2009. Statistični urad Republike Slovenije. http://www.stat.si/letopis/2009/16_09/16-02-09.htm (10. sep. 2010)
- Uredba o izvedbi neposrednih plačil v kmetijstvu. Ur.l. RS št. 99-4223/06. <http://www.uradni-list.si/1/content?id=75479> (4. avg. 2010)
- Uredba o izvedbi neposrednih plačil v kmetijstvu. Ur.l. RS št. 113-5144/09. <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2009113&stevilka=5144> (31. jul. 2010)
- Zajc M. 2007. Reforme skupne kmetijske politike Evropske Unije in Slovenija. Diplomsko delo. Maribor, Ekonomsko poslovna fakulteta Maribor: 63 str.
- Zakon o Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije (ZKGZ). Ur.l. RS št. 41-4865/1999. <http://www.uradni-list.si/1/content?id=19974> (7. sep. 2010)
- Zabeležka sestanka (prve obravnave) s predstavniki zainteresiranih nevladnih organizacij, dne 14. 5. 2009. Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (interno gradivo)
- Zagorc B., Volk T., Pintar M., Rednak M., Moljk B. Poročilo o stanju kmetijstva, živilstva in gozdarstva v letu 2008 Pregled po kmetijskih trgih. 2008. Kmetijski inštitut Slovenije. <http://www.kis.si/datoteke/file/kis/SLO/EKON/Porocilo2008/SpZP-2008-splosno.doc> (10. sep. 2010)
- Zdravstveni pregled reforme SKP: Zakonodajni predlogi. 2008. GD Kmetijstvo in razvoj Podeželja. http://ec.europa.eu/agriculture/healthcheck/presprop_sl.pdf (16. sep. 2010)
- Vabilo. 2010. Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (interno gradivo)

ZAHVALA

Diplomsko delo je nastajalo s pomočjo mnogih, ki so vsak v svojih okvirih pripomogli, da sem prišel do tega pomembnega zaključka. Zahvala gre mentorju prof. dr. Stanetu Kavčiču, za vse spodbudne besede in pomoč pri oblikovanju naloge. Z svojimi napotki in nasveti si me usmerjal in spodbujal v času nastajanja naloge.

Zahvaljujem se prof. dr. Emilu Erjavcu za skrben pregled naloge in njegove strokovne komentarje.

Za pomoč pri zbiranju virov se zahvaljujem predstavnikom nevladnih organizacij, Kmetijskega inštituta Slovenije in Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Vaša pripravljenost pomagati pri zbiranju virov je izjemnega pomena za oblikovanje naloge, ki je s pomočjo vaših prispevkov dobila večjo razsežnost.

Za možnost vpogleda v ozadje dogodkov pri sprejemanju obeh dokumentov in osebno rast v tem obdobju se zahvaljujem Marjanu Gorencu in Romanu Žvegliču. Poznati ozadje takšnega procesa je neprecenljiva izkušnja in poduk za nadaljnje delo.

Zahvaliti se želim svojim domačim, ki so mi tekom študija vedno stali ob strani in me spodbujali. Posebna zahvala gre materi in očetu za ves trud in odrekanje v času študija.

Na koncu se želim zahvaliti še Maji in Alenki vsem prijateljem in vsem neimenovanim, ki so kakorkoli pomagali ob nastajanju diplomskega dela.

PRILOGE

Priloga A:

Sestava plačilne pravice v obdobju 2007-2009 in po spremembi letu 2010

Plačilna pravica je plačilo na ha upravičenega kmetijskega zemljišča. Plačilna pravica je sestavljena iz regionalnega plačila in dodatkov.

Sestava plačilne pravice v letih 2007-2009

V letih 2007 do 2009 je plačilna pravica sestavljena iz naslednjih postavk:

- Regionalno plačilo (njiva ali travinje)

in dodatkov:

- Dodatek za mleko
- Dodatek za sladkor
- Dodatek za govedorejo
- Dodatek iz nacionalne rezerve

Plačilno pravico je lahko spremljalo dovoljenje za pridelavo sadja, zelenjave in krompirja. Plačilna pravica z dovoljenjem je bila v Sloveniji uporabljena le v letu 2007 za krompir, nato se je spremenila v navadno plačilno pravico. Narava plačilne pravice z dovoljenjem je bila takšna, da je kmetijsko gospodarstvo lahko pridobilo izplačilo plačilne pravice z dovoljenjem le, takrat ko je zagotovilo enak ali večji obseg pridelovalne površine posajene s kulturo za katero je bila pridobljena plačilna pravica z dovoljenjem. Na primer ko je imelo kmetijsko gospodarstvo plačilno pravico z dovoljenjem za krompir v višini 1 ha, je kmetijsko gospodarstvo lahko uveljavilo plačilne pravice za krompir za površino 1 ha. V kolikor je v letu 2007 kmetijsko gospodarstvo imelo le 0,6 ha krompirja je preostanek 0,4 ha ostal neizkoriščen. Ravno tako je v primeru, da je kmetijsko gospodarstvo imelo v letu 2007, 1,5 ha krompirja lahko pridobilo izplačilo le za 1 ha. Za preostanek 0,5 ha izplačila ni moglo pridobiti, saj na tej površini ni mogoče aktivirati navadne plačilne pravice.

(Uredba o izvedbi..., 2006)

Sprememba sheme v letu 2010 poseže tudi v manjše spremembe sestave plačilne pravice. Od leta 2010 do 2013 bo plačilna pravica tako sestavljena iz naslednjih postavk.

- Regionalno plačilo (njiva ali travinje)

in dodatkov:

- Dodatek za mleko
- Dodatek za sladkor
- Dodatek za govedorejo
- Dodatek za hmelj (2010)
- Dodatek za ovce in koze (2010)
- Dodatek za bike in vole (2012)
- Dodatek pomoči za stročnice (2012)
- Dodatek pomoči za pridelavo lupinarjev (2012)

Po korigirani kombinirani shemi je višina plačilne pravice za vsako kmetijsko gospodarstvo različno visoka. Razlog temu je da se poleg regionalnega plačila (za njive 332 evrov/ha in travinje slabih 110 evrov/ha) k končni višini plačilne pravice po ha prištevajo še različni dodatki.

Povečanje plačilne pravice se izračuna tako, da se skupni znesek iz dodatkov na kmetijsko gospodarstvo deli z številom ha KZU. Na ha njive in travinje se prišteje enak znesek, ki ga dobimo z deljenjem. (Uredba o izvedbi..., 2009)

Priloga B:
Zemljišča v Sloveniji

Slovenija ima posebne reliefne značilnosti, zaradi tega je kmetijskih zemljišč le 32 odstotkov ali 648.113.100 ha, od celotnega državnega ozemlja. Gozdovi pokrivajo 59,82 odstotkov ozemlja ali 1.213.424 ha, 8,2 odstotka ali 165.837,82 pa predstavljajo druga zemljišča (Program razvoja, 2007).

Pretežni del kmetijskih zemljišč, zaradi naravnih danosti in reliefa predstavlja absolutno travinje, katerega delež se povečuje, zmanjšujejo pa se njivske površine in trajni nasadi, kateri predstavljajo najmanjši delež kmetijskih zemljišč (Program razvoja, 2007)

Raba zemljišč	Površina (ha)	Delež (%)
Gozd	1.213.424	59,80
Ostala kmetijska zemljišča	165.837	8,20
Kmetijska zemljišča	648.113	32,00

(Program razvoja, 2007)

Priloga C:

gospodarstva po velikostnih razredih kmetijskih zemljišč v uporabi (KZU)

Slovenija ima zaradi reliefnih značilnosti in vplivov nekdanjih političnih sistemov zelo razdrobljeno posestno strukturo. Prav razdrobljena posestna struktura onemogoča večjo produktivnost in prispeva velik delež k zmanjšanju konkurenčnosti slovenskega kmetijstva.

Velikostni razredi kmetijskih zemljišč v uporabi glede na njihovo površino (ha)	2007	
	Površina Ha	kmetijska gospodarstva
SKUPAJ	488.774	75.340
brez KZU	0	43
>0 - < 0,5	801	2.956
0,5 - < 1	2.986	4.011
1 - < 2	16.970	11.617
2 - < 3	25.769	10.496
3 - < 5	60.145	15.354
5 - < 10	134.180	19.143
10 - < 15	71.078	5.897
15 - < 20	45.387	2.652
20 - < 30	45.228	1.895
30 - < 50	32.945	888
50 - < 100	19.266	290
>= 100	34.021	98

(Struktura kmetijskih ..., 2009)

Priloga D:

Starostna struktura gospodarjev na kmetijskih gospodarstvih

Starostna struktura gospodarjev na slovenskih kmetijah je zelo slaba. Podatek da je bilo leta 2005 na slovenskih kmetijah, 57 odstotkov gospodarjev starejših od 55 let je zaskrbljivo. Posredno pa je starost gospodarjev povezana tudi z hitrostjo razvoja kmetij in prilagajanjem novim tržnim razmeram (Nacionalni strateški..., 2007).

Starost /leto	2000		2003		2005	
	število	%	število	%	število	%
Skupaj	86.336	100.00	77.037	100.00	77.042	100.00
do 45 let	17.709	20.50	14.341	18.60	14.461	18.80
45-55 let	19.779	22.90	19.117	24.80	18.703	24.3
>= 55 let	84.684	56.30	43.579	56.60	43.877	57.00

(Nacionalni strateški ..., 2007)

Priloga E:

Samooskrba na področju kmetijskih pridelkov in proizvodov

Rastlinska pridelava

Slovenija ima specifične pogoje za pridelavo posameznih rastlinskih vrst, ki so pogojeni z naravnimi danostmi. Kar 72,5 odstotkov kmetijskih površin (Program razvoja...,2007) v Sloveniji je v območjih z omejenimi dejavniki za kmetovanje, kjer je pridelava poljščin otežena

Pridelek/proizvod	Stopnja samooskrbe v odstotkih /2008
Pšenica	55,10
Koruza	72,30
Ječmen	57,10
Krompir	57,40
Zelenjava skupaj	36,20
Sveža zelenjava	46,20

(Zagorc in sod., 2009)

Živinorejska proizvodnja – prireja

Samooskrba na področju živinoreje je bila v letu 2008 na nekoliko višji ravni kot pri poljedeljskih pridelkih. Razlog zato je predvsem v velikem deležu kmetijskih površin, ki je pod trajnim travinjem (skupaj trajni travniki in pašniki) 54,6 odstotkov (Program razvoja ...,2007), katerega se najlažje izkorišča za pridelavo krme namenjene prežvekovalcem. Tako je samooskrba na področju govedoreje zadovoljiva. Pri domačih živalih kjer prehrana temelji na moči krmi pozitivno izstopa le prireja perutnine, natančneje piščančjega mesa. V prašičereji pa je stanje ravno nasprotno, saj se soočamo z nizko samooskrbo.

Pridelek/proizvod	Stopnja samooskrbe v odstotkih /2008
Goveje meso	103,00
Svinjsko meso	70,20
Perutnina	112,90
Drobnica	98,50
Mleko	114,60
Jajca	95,40

(Zagorc in sod., 2009)

Priloga F:

Izbira sheme izvedbe neposrednih plačil ukrepov prvega stebra SKP v državah članicah EU 15.

Država	Začetek izvedbe	Regionalne razlike v izvedbi	Osnovna shema reforme	Kratek opis s poudarkom na izbiri proizvodno vezanih in nevezanih plačil
Avstrija	2005	NE	Zgodovinska	Premije za krave dojilje in klavne premije, hmelj
Belgija	2005	2 regiji	Zgodovinska	Premije za krave dojilje in klavne premije, seme
Danska	2005	1 regija	Statično kombinirana	Premije za bike, ovce; ostalo deloma zgodovinsko deloma regionalno
Finska	2005	3 regije	Dinamično kombinirana	Premije za bike, ovce, krompirjev škrob, travno seme; ostalo pretežno regionalno enotno plačilo, ki se povečuje
Francija	2006	NE (posebej za čezmorske regije)	Zgodovinska	Plačila za poljščine, premije za ovce, krave dojilje in klavne premije
Grčija	2006	NE	Zgodovinska	Plačila za seme
Irska	2005	NE	Zgodovinska	Vse nevezano
Italija	2005	NE	Zgodovinska	Plačila za seme, tobak, klavne premije
Luksemburg	2005	NE	Statično kombinirana	Nizek delež zgodovinskih pravic gre v regionalno enotno plačilo
Nemčija	2005	Vsaka dežela svoja regija, v sistemu izvedbe majhne razlike	Dinamično kombinirana	Plačila za hmelj, tobak; zgodovinske pravice v živinoreji in preračunano na površino, potem postopna izravnava na enotno regionalno plačilo za posamezno deželo
Nizozemska	2006	NE	Zgodovinska	Klavne premije, plačila za lan, krompirjev škrob
Portugalska	2005	NE	Zgodovinska	Premije za krave dojilje in klavne premije, ovce
Španija	2006	NE	Zgodovinska	Plačila za poljščine, seme, ovce, krave dojilje in klavne premije
Švedska	2005	6 regij	Statično kombinirana	Premije za bike; del sredstev kot zgodovinske pravice, del kot enotno plačilo na površino
Velika Britanija	2005	4 Regije (Anglija, Škotska, Wales, S Irska)	Vse tri oblike	Anglija – dinamično kombinirana in postopen prehod v regionalno enotno plačilo, Severna Irska – statično kombinirana, Škotska in Wales zgodovinska

(Rednak in sod., 2005)

Priloga G:

Preglednica vseh obravnavanih shem v okviru izdelave analitične podpore pri uveljavljanju reforme SKP na področju neposrednih plačil v Sloveniji.

Skupina		Proizvodno vezana plačila (v %)					Zgodovinske pravice (plačila v %)	Dodatno plačilo za sektor v težavah (plačila v %)		Čista regionalna plačila (EVRO/ha)	
		Hmelj	Biki	Dojilje	Klavna	Ovce	Mleko	Biki	Dojilje	Njive	Travinje
1.	R	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	313	313
2.	RK	25	0,00	0,00	100	0,00	0,00	0,00	0,00	320	254
2.	RB	25	75	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	320	247
3.	BMO	25	75	0,00	0,00	50	100	0,00	0,00	320	171
3.	BM	25	75	0,00	0,00	0,00	100	0,00	0,00	320	175
3.	BmO	25	75	0,00	0,00	50	50	0,00	0,00	320	207
3.	Bm	25	75	0,00	0,00	0,00	50	0,00	0,00	320	211
3.	DM	25	0,00	100	40	0,00	100	0,00	0,00	320	142
3.	DMO	25	0,00	100	40	50	100	0,00	0,00	320	139
3.	Dm	25	0,00	100	40	0,00	50	0,00	0,00	320	178
3.	DmO	25	0,00	100	40	50	50	0,00	0,00	320	175
4.	BM/D	25	75	0,00	0,00	0,00	100	0,00	75	320	127
4.	BMO/D	25	75	0,00	0,00	50	100	0,00	75	320	123
4.	Bm/D	25	75	0,00	0,00	0,00	50	0,00	75	320	163
4.	BmO/D	25	75	0,00	0,00	50	50	0,00	75	320	159
4.	DM/B	25	0,00	100	40	0,00	100	75	0,00	320	105
4.	DMO/B	25	0,00	100	40	50	100	75	0,00	320	101
4.	Dm/B	25	0,00	100	40	0,00	50	75	0,00	320	141
4.	DmO/B	25	0,00	100	40	50	50	75	0,00	320	137

Legenda:

R . regionalna plačila

K . proizvodno vezana klavna premija (100 %)

B . proizvodno vezana premija za biki (75 %)

D . proizvodno vezana premija za dojilje (100 %) in klavna premija (40 %)

O . proizvodno vezana premija za drobnico (50 %)

M . zgodovinsko plačilo za mleko (100 %)

m . zgodovinsko plačilo za mleko (50 %)

/B . dodatno plačilo za sektor v težavah za biki (zgodovinsko, 75 %)

/D . dodatno plačilo za sektor v težavah za dojilje (zgodovinsko, 75 %)

Opomba: V vseh shemah s proizvodno vezanimi plačili je predvideno tudi plačilo za hmelj (25 %)

(Rednak in sod., 2005)

Priloga H:

Čista regionalna shema s postopnim prehodom

Zasnova sheme vključuje:

- Enotno regionalno plačilo :

Za njive, hmeljišča in oljčnike. Plačilo ostane nespremenjeno skozi celotno obdobje.

Za travinje se postopno povečuje in v letu 2013 izravna z višino regionalnega plačila za njive, hmeljišča in oljčnike.

Sredstva iz ovojnice so že od prvega leta uvedbe sheme v celoti porabljena za regionalna plačila. Višina regionalnega plačila se povečuje skladno z dvigovanjem deleža evropskih sredstev. Delež evropskih sredstev se iz 70 odstotkov leta 2007 v letu 2013 poveča na 100 odstotkov.

- Prehodno izravnalno plačilo:

Dopolnjuje regionalna plačila, z različno višino na hektar in so v celoti financirana iz nacionalnega proračuna. Osnova je izplačilo po standardni shemi v referenčnem letu 2006, zmanjšano za izplačila za poljščine. Prehodno izravnalno plačilo se z leti znižuje tako znaša delež v letu 2007, 92 odstotka osnove, v letu 2012 le še 15 odstotkov v letu 2013 pa nič odstotkov.

Zasnova sheme je podobna shemi, ki sta ja uveljavili Nemčija in Anglija (v Veliki Britaniji ima vsaka dežela svojo shemo). Je najbolj »liberalna« izmed treh shem, ki so bile dane v nadaljnjo razpravo. Obenem pa ob dokončni uveljavitvi leta 2013 prinaša tudi največje porazdelitvene učinke (Rednak in sod., 2005).

Prerazdelitveni učinki pri čisti regionalni shemi s postopnim prehodom

	Izgubi	Ni bistvene spremembe	Pridobi
Delež KG v %	17,70	18,30	64,00
Delež prihodkov	34,30	29,30	36,40

(Rednak in sod., 2005)

Priloga I:
Kombinirana shema

Zasnova sheme vključuje:

- Enotno regionalno plačilo na površino
 - Enotno plačilo za njivske površine, hmeljišča in oljčnike
 - Enotno plačilo za travinje
- Zgodovinsko plačilo za mleko
 - plačilo na hektar (50 % mlečne premije – višina plačila je odvisna od individualne kvote na dan 31.03.2007 ter površine kmetijskih površin v letu 2007)
- Dodatno izravnalno plačilo iz nacionalne rezerve za sektor v težavah
 - plačilo na hektar (75 % vrednosti posebne premije za bike – višina plačila je odvisna od števila premij v referenčnem letu 2006 ter površin, ki jih ima kmetijsko gospodarstvo v letu 2007)
- Proizvodno vezana plačila (dovoljeni ukrepi)
 - 100 % premije za krave dojlje
 - 40 % klavne premije za odraslo govedo
 - 50 % premije za drobnico
 - 25 % plačila za pridelavo hmelja

Prve tri postavke so vključene v izračun višine plačilne pravice. kmetijska gospodarstva, ki jih prejema skozi celotno obdobje v enaki višini, ne glede na to ali obdrži prirejo mleka ali govejega mesa. Za pridobitev izplačil proizvodnjo vezanih plačil mora kmetija še vedno obdelovati upravičene površine ali rediti živali. Višina proizvodno vezanih plačil je variabilna in je odvisna od količine upravičenih zahtevkov za površino ali živali v tekočem letu.

Pri kombinirani shemi se evropska in nacionalna sredstva dopolnjujejo, tako da ne prihaja do ločevanja ukrepov, ki bi bili financirani iz posameznega vira. Prerazdelitveni učinki v tej shemi so najmanjši izmed predlaganih shem, ki so bile v javni razpravi. Kombinirana shema ima pomemben odklon od ostalih dveh shem in sicer višina izplačil ostaja nespremenjena skozi celotno obdobje izvajanja sheme (Rednak in sod., 2005).

Prerazdelitveni učinki pri kombinirani shemi

	Izgubi	Ni bistvene spremembe	Pridobi
Delež KG v %	4,70	28,00	67,40
Delež prihodkov	9,40	54,00	36,70

(Rednak in sod., 2005)

Priloga J:

Korigirana regionalna shema s postopnim prehodom

Zasnova sheme vključuje:

- Enotno plačilo na površino:
 - enotno plačilo na njive, ki ostane nespremenjeno skozi celotno obdobje
 - enotno plačilo za travinje ki se postopno povečuje (od 40 evrov/ha leta 2007 na 254 evrov/ha v letu 2013)
- Proizvodnjo vezani ukrepi:
 - 100 % proizvodno vezane premije za krave dojlje
 - 25 % plačila za pridelavo hmelja
- Prehodno izravnalno plačilo iz sredstev za dopolnjevanje plačil
 - Plačilo na hektar, katerega višina je odvisna od vsote izplačil na posameznem kmetijskem gospodarstvu v referenčnem letu, zmanjšano za plačila, ki ostanejo proizvodno vezana in plačil za poljščine. Prehodno izravnalno plačilo se postopno zmanjšuje iz 85 % osnove v letu 2007 na 14 % osnove v letu 2012 v letu 2013 se ukine.

Sredstva za izplačila so kombinacija evropskih in slovenskih sredstev v primeru regionalnega plačila in proizvodno vezanih plačil. Prehodna plačila pa so v celoti financirana iz nacionalnega proračuna (Rednak in sod., 2005).

Prerazdelitveni učinki pri korigirani regionalni shemi s postopnim prehodom

	Izgubi	Ni bistvene spremembe	Pridobi
Delež KG v %	17,8	21,20	60,70
Delež prihodkov	31,80	35,00	33.2

(Rednak in sod., 2005).

Priloga K:

Sprejeta shema (korigirana kombinirana shema)

Zasnova sheme vključuje:

- Enotno regionalno plačilo na površino
 - Enotno plačilo za njivske površine, hmeljišča in oljčnike
 - Enotno plačilo za travinje
- Zgodovinsko plačilo za mleko
 - Plačilo na hektar (vrednost dodatka se izračuna tako, da se individualna mlečna kvota pomnoži z 24,49 evrov/tono. Izračunana višina mlečne premije se nato deli z številom ha KZU. Višina plačila je odvisna od individualne kvote na dan 31.03.2007 ter površine kmetijskih površin v letu 2007).
- Dodatek za sladkor.
 - Kmetijska gospodarstva, ki so v letu 2006 pogodbeno pridelovali sladkorno peso so v skladu z 71.d členom uredbe 1782 /03/ES in 48.e členom Uredbe 795/04/ES upravičeni do dodatka za sladkor (Uredba o neposrednih....., 2006
- Dodatno izravnalno plačilo iz nacionalne rezerve za sektor v težavah.
 - Plačilo na hektar (75 % vrednosti posebne premije za bike – višina plačila je odvisna od števila premij v referenčnem letu 2006 ter površin, ki jih ima kmetijsko gospodarstvo v letu 2007).
- Proizvodno vezana plačila (dovoljeni ukrepi)
 - 50 % premije za drobnico
 - 25 % plačila za pridelavo hmelja
 - 65% posebne premije za bike in vole.
- Uvedba ukrepa v okviru 69 člena (Council Regulation 1782/2003)
 - znotraj 69. člena se nameni sredstva v višini 7, 2 milijona evrov za ukrep ERŽ.

Priloga L:

Drugi predlog MKGP

PREDLOG SPREMEMB SCHEME NEPOSREDNIH PLAČIL OD LETA
2010 DALJE S STRANI MKGP

Ob sprejemu pregleda reforme SKP (t.i. Health Check) je bil pripravljen obširnejši pregled vsebinskih sprememb, ki jih bo morala Slovenija upoštevati pri oblikovanju kmetijske politike. Nekatere vsebine, kot so spremembe na področju enotne skupne tržne ureditve (intervencijski mehanizmi, postopno povečanje mlečnih kot) so neposredno veljavne in naloga Slovenije je le izvedba. Drugače je pri določbah o skupnih pravilih za sheme neposrednih podpor, kjer imajo države članice možnost v danih okvirih sprejemati tiste odločitve, ki so za njihove razmere najustreznejše. Te odločitve morajo države članice sporočiti Komisiji do določenih rokov. Ta rok je v primeru Slovenije 1. 8. 2009. V nadaljevanju zato navajamo tista ključna področja, kjer bo v okviru izvedbe reforme potrebno sprejeti nacionalne odločitve. Poleg tega za nekatera področja nakazujemo najbolj ustrezne rešitve na podlagi strokovnih kriterijev in sprejetih dogovorov z nevladnimi organizacijami v času pogajanja o sprejemu Pregleda reforme SKP. Poudariti je potrebno, da so vsa stališča Slovenije izhajala iz načela, da se obstoječi model SPS čim manj spreminja, glede na to, da je bil v Sloveniji uveden šele z letom 2007. Kot podpora predlaganim rešitvam je strokovna študija o potencialnih učinkih sprejetih odločitev, ki jo je pripravila Biotehniška fakulteta v sodelovanju s KIS.

SHEMA ENOTNEGA PLAČILA IN UKINITEV PROIZVODNO VEZANIH PLAČIL

Uredba Sveta (ES) 73/2009 daje državam članicam možnost, da prilagodijo obstoječe modele sheme enotnega plačila v smeri regionalnega modela. Ker Slovenija že ima regionalni model, te določbe za nas niso relevantne. Za Slovenijo je najpomembnejša sprememba te reforme nadaljnje ukinjanje proizvodno vezanih plačil (hmelj in energetske rastline), možnost ukinjanja proizvodno vezanih plačil (posebne premije za bike in vole, premije in dodatne premije za ovce in koze, podpora za pridelavo lupinarjev in pomoč za stročnice) in vključitev le-teh v shemo enotnega plačila (SPS).

PREDLOGI REŠITEV:

Posebne premije za bike in vole

Predlog:

Slovenija bo ohranila posebne premije za bike in vole proizvodno vezane še v letih 2010 in 2011. Pri razvezavi teh plačil v letu 2012 in vključitvi v SPS se na nivoju posameznega kmetijskega gospodarstva (KMG) kot referenčno obdobje upošteva povprečje izplačanih premij v letih 2007 in 2008.

Neizkoriščena sredstva se od leta 2010 dalje uporabijo za namene iz 68. člena Uredbe Sveta (ES) 73/2009, kar omogoča, da bo nacionalna ovojnica (12,53 mio EUR) iz naslova posebnih premij v celoti izkoriščena.

Obrazložitev:

V skladu s 53. členom Uredbe Sveta (ES) 73/2009 imajo države članice možnost, da ohranijo proizvodno vezana plačila še v letih 2010 in 2011.

Ohranitev proizvodno vezanih plačil utemeljujemo z vidika ohranjanja vpliva na proizvodnjo. V letu 2012 bodo proizvodno vezana plačila za bike in vole prešla v proizvodno nevezana plačila, in sicer se bodo vezala historično kot dodatek (prišlo bo do povečanja vrednosti plačilnih pravic, na enak način kot v letu 2007, ko so bili dodeljeni dodatki za mleko, sektor govedoreje in sladkor). Pri vključitvi teh plačil v SPS se bo kot referenčno obdobje upoštevalo povprečje izplačanih premij v letih 2007 in 2008.

V letu 2007 je, po podatkih Agencije za kmetijske trge in razvoj podeželja (AKTRP), 19.086 KMG dobilo izplačanih 71.134 posebnih premij za bike in vole. V letu 2008 bo 18.982 KMG dobilo izplačanih 72.096 posebnih premij. Če bi bilo referenčno leto povprečje let 2007 in 2008, bi to pomenilo 71.615 izplačanih posebnih premij.

Slovenija ima na podlagi dodeljene kvote možnost, da letno izplača 12,53 mio EUR za posebne premije za bike in vole (92.276 x 136,50 EUR/žival). V letu 2007 je bilo izplačanih 9,7 mio EUR, za leto 2008 pa bo predvidoma izplačanih 9,84 mio EUR. Tako je bilo za leto 2007 neizkoriščenih 2,83 mio EUR, za leto 2008 pa bo predvidoma neizkoriščenih 2,7 mio EUR.

Tabela 1: Število KMG in število odobrenih premij za bike in vole v letih 2007 in 2008

Leto zahtevka	Število KMG	Odobrene premije
2008	18.982	72.096
2007	19.086	71.134
2007 in 2008		Povprečje: 71.615

Vir: AKTRP, maj 2009

Če se upošteva povprečje izplačanih premij v obdobju 2007 in 2008, se pri prehodu v proizvodno nevezana plačila v letu 2012, za historična plačila skupaj nameni 9,78 mio EUR (71.615 premij x 136,50 EUR). Neizkoriščena sredstva gredo že v letu 2010 za namene 68. člena Uredbe Sveta (ES) 73/2009.

Dilema ob diskusiji z nevladnimi organizaciji dne 14. 5. 2009:

Sindikat kmetov Slovenije (SKS) je odprl dilemo v zvezi z višino ovojnice, ki se upošteva pri prehodu na proizvodno nevezana plačila v letu 2012. Predlagajo, da se za historično plačilo upošteva celotna nacionalna ovojnica in ne le izplačane premije v referenčnem obdobju 2007 in 2008. Če gre nacionalna ovojnica v letu 2012 v celoti na historiko, se izplačane premije, t.j. 71.615 (povprečje 2007 in 2008), povečajo za cca. 28 %. V primeru predloga SKS bo v posameznem letu neizkoriščenih cca. 2,8 mio EUR, kar skupaj znaša cca. 5,6 mio EUR. Prav tako je potrebno opozoriti, da v primeru takšne odločitve ne bo možno izvajati predlaganih ukrepov v predvideni višini v okviru 68. člena Uredbe Sveta (ES) 73/2009, ne da bi zmanjševali vrednost že dodeljenih plačilnih pravic. Poleg tega je potrebno upoštevati, da je bila višina vezanih plačil na žival priznana na podlagi izračuna uravnoveženega ekonomskega položaja med posameznimi kmetijskimi panogami in z namenom, da se stimulira proizvodnjo oz. njeno ohranitev. Glede na to, da s predlaganimi spremembami sheme neposrednih plačil bistveno ne posegamo (naj ne bi posegali) v ta razmerja menimo, da je pri dodelitvi zgodovinskih pravic upravičena dodelitev obsega sredstev, ki so ga že doslej prejeli. Menimo, da je upoštevanje tega dejstva nujno potrebno in strokovno utemeljeno, zato ga predlagamo tudi v vseh drugih primerih, kjer nastopa ta dilema (drobnica, hmelj, stročnice in lupinarji).

Premije in dodatne premije za ovce in koze

Predlog:

Slovenija z letom 2010 razveže proizvodno vezana plačila za ovce in koze in jih vključi v SPS kot historična plačila tako, da se kmetom za povprečje prejetih plačil v referenčnem obdobju 2007-2008 povečajo vrednosti plačilnih pravic.

Obrazložitev:

V skladu z 52. členom Uredbe Sveta (ES) 73/2009 ima Slovenija možnost, da ohrani premije in dodatne premije za ovce in koze v nespremenjeni obliki, proizvodno vezane tudi do leta 2013.

V skladu s 66. členom Uredbe Sveta (ES) 73/2009 se Slovenija lahko odloči, da ta plačila vključi v SPS kot zgodovinsko plačilo že v letu 2010, tako da proporcionalno poveča vrednosti plačilnih pravic zadevnim kmetom. Ovojnica bi se v skladu z načelnimi generalnimi opredelitvami, ki veljajo tudi za posebne premije za bike in vole od leta 2012 dalje ter za proizvodno vezano plačilo za hmelj, določila na osnovi povprečja dejansko izplačanih sredstev za premije in dodatne premije v referenčnem obdobju dveh let: 2007 in 2008.

Vprašanje predčasne ukinitve te oblike proizvodno vezanih plačil so izpostavili tudi rejci drobnice sami (ZDRDS) in navedli, da bi bila proizvodna razvezava ugodnejša za sektor in da kvote predstavljajo neke vrste omejujoč dejavnik ter naj se pomoč na osnovi historike prenese v SPS. Z vidika ministrstva in agencije bi predčasna ukinitve in vključitev v SPS pomenila bistveno poenostavitev in pocenitev izvedbe, pomisleki so edino glede izgube instrumenta vpliva na proizvodnjo in glede načela, da se v letu 2007 uvedena shema čim manj spreminja.

Predlog za odločitev glede referenčnega obdobja 2007 in 2008 temelji na dejstvu, da je povprečje zadnjih dveh možnih let, ki ga lahko izberemo kot referenčno obdobje, tudi najbolj pravično na nivoju panoge, da sovпада z obdobjem izvajanja reforme SKP in da je najbolj približano realnemu izvajanju tega ukrepa v praksi.

Ob kvoti 84.909 premijskih pravic znaša celotna ovojnica za neposredna plačila za ovce in koze skupaj 1,16 mio EUR letno.

Tabela 2: Število KMG in število odobrenih premij za ovce in koze v letih 2007 in 2008

Leto	Število KMG	Število odobrenih premij
2008	3.254	76.180
2007	3.377	78.028
2007 in 2008		Povprečje: 77.104

Vir: AKTRP, maj 2009

Po podatkih AKTRP na dan 15. 5. 2009 je bilo za leto 2007 3.377 KMG oddalo zahteve za 86.637 premij, odobrenih pa je 78.028 premij za ovce in koze (skupaj cca 1,032 mio EUR), za leto 2008 pa je bilo 3.254 KMG oddalo zahteve za 84.099 premij, odobrenih pa je 76.180 premij za ovce in koze (skupaj cca 1,010 mio EUR).

Višina premije, ki gre v historiko na podlagi izplačanih premij v referenčnem obdobju 2007 in 2008 (povprečje obeh let: 77.104 odobrenih premij in povprečno izplačana ovojnica 1,021 mio EUR), znaša 13,24 EUR/žival.

V kolikor bi za izračun historike upoštevali višino celotne ovojnice za izplačane premije in dodatne premije za ovce in koze v referenčnem obdobju 2007 in 2008 (povprečje odobrenih premij 2007 in 2008 je za 77.104 živali, znesek celotne ovojnice pa je 1.162.204 EUR), bi višina premije, ki gre v historiko znašala 15,07 EUR/žival.

Proizvodno vezano plačilo za hmelj

Predlog:

Z letom 2010 se razveže proizvodno vezano plačilo za hmelj in se pri vključitvi v SPS upošteva povprečje izplačanih neposrednih plačil v letih 2007 in 2008. Pridelovalcem hmelja se bo povečala vrednost plačilnih pravic za povprečno vrednost izplačil v letih 2007 in 2008.

Obrazložitev:

V skladu z veljavno EU zakonodajo se z letom 2010 razvežejo proizvodno vezana plačila za hmelj, pridelovalcem se povečajo vrednosti plačilnih pravic na podlagi izplačil v obdobju 2007-2008. Slovenija ima od leta 2007 uvedeno proizvodno vezano plačilo za hmelj v višini 25 %, ki znaša 120 EUR/ha. Nacionalna ovojnica za proizvodno vezano plačilo za hmelj znaša 248.000 EUR. V letu 2007 je bilo izplačano proizvodno vezano plačilo za 1.524 ha hmelja (141 KMG) v skupnem znesku 182.880 EUR. Za leto 2008 je

bilo izplačano proizvodno vezano plačilo za 1.604 ha hmelja (139 KMG), kar skupaj predstavlja 192.480 EUR.

Tabela 3: Število KMG in število odobrenih ha hmelja v letih 2007 in 2008

Leto zahtevka	Število KMG	Odobrena hmeljišča v ha
2007	141	1.524
2008	139	1.604
2007 in 2008		Povprečje: 1.564 ha

Vir: AKTRP, maj 2009

Upoštevajoč povprečje odobrenih proizvodno vezanih plačil za hmelj v letih 2007 in 2008 (1.564 ha), znaša skupna vrednost za historično plačilo 187.680 EUR, kar pomeni, da se 60.320 EUR prenese v SPS.

V primeru, da se celotna ovojnica v višini 248.000 EUR prenese na historiko, se povprečje izplačil iz leta 2007 in 2008 poveča za 32 % (v tem primeru bi sedanje proizvodno vezano plačilo 120 EUR/ha znašalo 158,4 EUR/ha).

Podpore izven sheme pomoči

V Sloveniji imamo uvedene tudi naslednje ukrepe izven sheme pomoči: podporo za pridelavo energetskih rastlin, podporo za pridelavo stročnic in podporo za pridelavo lupinarjev.

Z letom 2010 se ukine podpora za pridelavo energetskih rastlin. Sredstva v višini 90 mio EUR bodo razdeljena med nove države članice za financiranje ukrepov v okviru 68. člena, iz tega naslova se Sloveniji nameni 1,43 mio EUR.

Predlog:

Podpora za pridelavo stročnic in podpora za pridelavo lupinarjev se ohranita proizvodno vezani vse do leta 2012 in se nato po historičnem principu vključita v SPS. Sredstva se razdelijo med pridelovalce glede na povprečje izplačanih podpor v letih 2007 in 2008 tako, da se jim poveča vrednost plačilnih pravic za višino podpor za stročnice oz. podpor za lupinarje, ki so jih prejeli v referenčnem obdobju. Neizkoriščena sredstva do maksimalnih nacionalnih ovojnic iz tega naslova gredo v SPS.

Obrazložitev:

Podpora za pridelavo stročnic in podpora za pridelavo lupinarjev se lahko izvajata še do leta 2012 (64. člen Uredbe Sveta (ES) 73/2009), ko se morajo sredstva vključiti v SPS. Če pa je ta pomoč v posamezni državi članici manjša od 250 tisoč EUR, se lahko država članica odloči, da te pomoči ne razdeli zadevnim kmetom, ampak da vsa sredstva v nacionalno rezervo (64(3). člen Uredbe Sveta (ES) 73/2009)

Ocenjujemo, da je ohranitev podpore za pridelavo stročnic smiselna z vidika, da bi razširili precej zožen kolobar v Sloveniji.

Nacionalna ovojnica za podpore za stročnice znaša 90 tisoč EUR, ko so plačila na nivoju 100 % (določena v Prilogi XII Uredbe Sveta (ES) 73/2009), Slovenija bi lahko izplačala podporo za 1.619 ha stročnic. Višina podpore za stročnice je bila leta 2007 38,89 EUR/ha, v letu 2008 44,45 EUR/ha, v 2009 je 50 EUR/ha in v 2010 bo na nivoju 100 %, kar je 55,57 EUR/ha. V letu 2007 je bilo izplačanih 1.750 ha stročnic, v 2008 pa 1.000 ha. V referenčnem obdobju 2007 in 2008 je bilo izplačanih 1.375 ha stročnic, kar skupaj znaša 76.408 EUR, razlika do maksimalne ovojnice gre v SPS v letu 2013.

Nacionalna ovojnica za podporo za pridelavo lupinarjev znaša 36 tisoč EUR, ko so plačila na nivoju 100 % (določena v Prilogi XII Uredbe Sveta (ES) 73/2009). Višina podpore za lupinarje je bila leta 2007 84,52 EUR/ha, v letu 2008 96,60 EUR/ha, v 2009 je 108,67 EUR/ha in v 2010 bo na nivoju 100 %, kar je 120,75 EUR/ha. V Sloveniji je bilo za leto 2007 izplačanih 138 ha lupinarjev, za leto 2008 pa 151 ha. V referenčnem obdobju 2007 in 2008 je bilo izplačanih 143,50 ha, kar skupaj znaša 17.327 EUR, razlika do maksimalne ovojnice za lupinarje gre v SPS v letu 2013.

Izvajanje posebnih ukrepov v okviru 68. člena

Države članice lahko v okviru določb 68. člena Uredbe Sveta (ES) 73/2009 za uvedbo posebnih podpor namenijo do 10 % nacionalne ovojnice, kar v našem primeru predstavlja 14,42 mio EUR. Za 68. člen se sredstva lahko zagotovijo iz naslova neizkoriščenih sredstev, nacionalne rezerve ali z znižanjem vrednosti plačilnih pravic. Izhajajoč iz predpostavke, da se obstoječi model spreminja v čim manjši meri ocenjujemo, da zniževanje vrednosti obstoječih plačilnih pravic ni smiselno. Bistven vir bi zato predstavljala neizkoriščena sredstva iz Priloge VIII Uredbe Sveta (ES) 73/2009, dodatno

pa se bodo lahko za 68. člen namenila tudi sredstva 1,43 mio EUR iz prihrankov zaradi ukinitve podpore za energetske rastline. Neizkoriščena sredstva lahko države članice koristijo do višine 4 % nacionalne ovojnice, ob upoštevanju varnostne marže v višini 0,5 % (68(7a). člen Uredbe Sveta (ES) 73/2009).

Predlog:

- V Sloveniji se nadaljuje z izvajanjem ukrepa »ekstenzivna reja ženskih govedi«, za katerega se nameni 6,6 mio EUR (varianta: 7,4 mio EUR);
- Slovenija bo v letu 2010 uvedla proizvodno vezan ukrep - dodatno plačilo za mleko za gorsko višinska KMG. V skladu z 69(5). členom Uredbe Sveta (ES) 73/2009 se za ta ukrep nameni 1,2 mio EUR (varianta: 2,0 mio EUR);
- Na podlagi programa za razvoj (68(1c). člen Uredbe Sveta (ES) 73/2009) se uvede ukrep za ohranitev živinoreje v območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost (OMD), za katerega se zagotovi cca. 5 mio EUR.
- Obrazložitev:

Ekstenzivna reja ženskih govedi (ERŽ)

Slovenija bo vse do leta 2013 nadaljevala z ukrepom »ekstenzivna reja ženskih govedi« v skladu z 68. členom Uredbe Sveta (ES) 73/2009 na enak način in ob enakih pogojih, s tem da se zgornja meja plačil na žival določi v višini največ 165 EUR/žival. Ta ukrep je bil uveden v letu 2007 v skladu z 69. členom Uredbe Sveta (ES) 1782/03, za katerega se je namenilo 10 % nacionalne ovojnice iz sektorja govedoreje.

Ocene kažejo, da ima izvajanje tega ukrepa pozitivne učinke, tako z vidika vpliva na proizvodnjo, kot tudi z vidika pozitivnega vpliva na okolje.

Analiza KMG, ki so oddala zahtevek za ERŽ v letu 2007 in 2008 je pokazala sledeče:

Tabela 4: Število KMG in število odobrenih zahtevkov za ERŽ v letih 2007 in 2008

leto	število KMG	število živali - zahtevki	število odobrenih zahtevkov	znesek EUR/žival
2007	16.173	48.566	40.017	163,00
2008	14.966	44.671	37.759	predvideno 196,00

Vir: AKTRP

Tabela 5: Število premij

Leto 2007	Skupno 55,5 % KMG je vložilo zahtevke za 1 ali 2 dodatni plačili za ERŽ. V tem razredu je zajetih približno 27 % vseh ženskih govedi (13.112 od 48.566 živali).
	Skupno 33 % KMG je vložilo zahtevke za 3 do 5 dodatnih plačili za ERŽ. V tem razredu je zajetih približno 41 % vseh ženskih govedi (19910 od 48566 živali).
Leto 2008	Skupno 56 % KMG je vložilo zahtevke za 1 ali 2 dodatni plačili za ERŽ. V tem razredu je zajetih približno 27 % vseh ženskih govedi (12.107 od 44.671 živali).
	Skupno 33 % KMG je vložilo zahtevke za 3 do 5 dodatnih plačili za ERŽ. V tem razredu je zajetih približno 40,8 % vseh ženskih govedi (18.158 od 44.671 živali).

Simulacija za leto 2008, ki je bila narejena s podatki Centralnega registra govedi (CRG) za vsa KMG (torej ne le za 14.966, ki so vlagali zahtevke v letu 2008) je pokazala, da bi lahko bilo do izplačila ERŽ upravičenih okoli 50.000 živali.

Tabela 6: Površina obravnavanih KMG

leto	Skupna površina v ha (upoštevana krmna površina)	Povprečna velikost KMG v ha	OMD območje
2007	136.736	8,5	
2008	129.043	8,6	76 % od skupne površine leži v HGO

Vir: RKG

V obeh letih je okoli 75 % KMG s povprečno površino med 0-9,9 ha, 20 % s povprečno površino med 10-19,9 ha, 3 % med 20-29,9 ha in po 1 % s povprečno površino med 30-39,9 ha in nad 40 ha.

V letu 2008 obravnavana KMG predstavljajo 13,8 % vseh njiv v Sloveniji, kar je 1 % manj kot v letu 2007. Predstavljajo tudi 35,8 % vseh ekstenzivnih sadovnjakov v Sloveniji, kar je 3 % več kot leta 2007 in 36,5 % vseh travnikov v Sloveniji, kar je 2,5 % manj kot v letu 2007.

Tabela 7: Število govedi na obravnavanih KMG

Leto	Število vseh govedi	Število ženskih govedi	Število ženskih govedi, ki so imele zavedeno telitev v CRG
2007	177.860	115.227	65.933
2008	170.521	109.376	62.166

Vir: CRG

Dilema ob diskusiji z nevladnimi organizaciji dne 14. 5. 2009:

Nevladnim organizacijam je bilo v razpravi predlagano, da se višina podpore za ERŽ zniža na višino 150 EUR /žival, ki je bila tudi določena kot najvišja podpora pri uvedbi tega ukrepa in s tem se posledično tudi zniža nacionalna ovojnica za ta namen. Predlagamo, da se nacionalna ovojnica za ERŽ v višini 7,4 mio EUR zniža za 0,8 mio. Kar pomeni, da bi podpora za ERŽ od leta 2010 dalje znašala 6,6 mio EUR : 40.000 živali = cca.165 EUR/žival.

Dodatno plačilo za mleko za gorsko višinska KMG

Cilj ukrepa je v izenačevanju pogojev za prirajo mleka na gorsko višinskih KMG z drugimi mlečnimi kmetijami, s tem da se jim zagotovi določeno plačilo kot nadomestilo za višje stroške prevoza mleka. Večja oddaljenost teh kmetij od odkupnih mest kot element višjih stroškov je izražena s tem, da so KMG razvrščena v kategorijo gorsko višinskih KMG.

Do dodatnega plačila za mleko bi tako bili upravičeni nosilci gorsko višinskih KMG, ki jim je dodeljena kvota za oddajo ter neposredno prodajo. Z izvedbo ukrepa se stimulira

nadaljnjo proizvodnjo mleka na območjih s prevladujočim travinjem, ki so primerna za prirajo mleka.

Ukrep se bo izvajal v letih 2010-2012, predvidena sredstva za ukrep znašajo 1.200.000 (varianta: 2 mio) EUR. Višina dodatnega plačila za mleko za kmetijsko gospodarstvo se bo izračunala za vsako leto posebej, odvisna pa bo od višine individualne kvote kmetijskega gospodarstva v posamičnem kvotnem letu in višine dodatnega plačila/tono mlečne kvote. Nosilec kmetijskega gospodarstva bo uveljavljal ukrep ob vložitvi zbirne vloge za individualno referenčno količino, ki jo ima na dan 1. 4. v posameznem letu.

Primer izračuna višine dodatka / tonu kvote v primeru, da vsi upravičenci zahtevajo dodatno plačilo (podatki iz spodnje tabele):

Predvidena sredstva: 1.200.000 EUR

Dodeljena kvota: 89.975,741 ton

1.200.000 EUR

Dodatno plačilo za mleko/tono = $\frac{1.200.000 \text{ EUR}}{89.975,741 \text{ t}}$ = 13,33 EUR/tono mlečne kvote

Dilema:

Predlagamo, da se nacionalna ovojnica za ERŽ zmanjša za 0,8 mio EUR in se na ta način zagotovi za ukrep dodatno plačilo za mleko za višinske kmetije skupaj 2 mio EUR, kar bi pomenilo, da bi podpora znašala 22, 22 EUR/tono mlečne kvote.

Tabela8: Struktura kmetijskih gospodarstev (KMG) glede na dodeljeno mlečno kvoto

000 kg	št. KMG	Kvota kg	% št. KG	% kg kvote	ha njive	% ha njive	ha travinje	% ha travinje	GVŽ	% GVŽ
do 40	810	16.660.551	50,28	18,52	465,10	24,54	8.044,09	38,18	8.197	29,15
40-80	469	26.877.154	29,11	29,87	464,83	24,52	6.244,58	29,64	8.428	30,15
80 - 150	239	25.662.039	14,84	28,52	540,92	28,54	4.234,31	20,10	6.714	24,15
nad 150	93	20.775.997	5,77	23,09	424,66	22,40	2.547,52	12,09	4.437	15,55
SKUPAJ	1.611	89.975.741	100,00	100,00	1.895,51	100,00	21.070,50	100,00	27.775	100,00

Vir: AKTRP

Podpora za ohranitev živinoreje v območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost

Za Slovenijo je strateškega pomena ohranitev in razvoj živinoreje, ki omogočata izrabo prevladujočega travinja, ki je še zlasti značilno za območje z omejenimi dejavniki (OMD), pri čemer se preprečuje nadaljnje zmanjšanje števila živali in zaraščanje kmetijskih zemljišč na teh območjih.

Slovenija bo v skladu z 68 (1c). členom Uredbe Sveta (ES) 73/2009 pripravila program za ohranitev oziroma razvoj živinoreje v OMD.

Do podpore bi bila upravičena KMG, ki imajo travinje v OMD in imajo določeno obremenitev GVŽ/ha kmetijskih zemljišč v uporabi (KZU) in ki bodo vložila zahtevek za to podporo na zbirni vlogi 2010. Podpora se bo izračunala za ugotovljene travniške površine in stalež živali iz zbirne vloge 2009.

Dodeljena podpora bo sestavni del plačilnih pravic, na enak način kot so sestavni del plačilnih pravic dodatki za mleko, dodatki za sladkor in dodatki za sektor govedoreje. Plačilne pravice, ki jim bo dodeljen ta dodatek bo možno prenašati le skupaj z zemljo (68(5). člen Uredbe Sveta (ES) 73/2009). Po podatkih AKTRP je bilo v letu 2008 10 % prenosov brez zemlje, ostali prenosi pa so skupaj z zemljo.

Varianti:

- a) Prva varianta: Za dodelitev podpore so upravičena KMG, katerih obtežba ni manjša od 0,7 GVŽ/ha na KZU in imajo travnate površine v OMD;
- b) Druga varianta: Za dodelitev podpore so upravičena KMG, katerih obtežba ni manjša od 0,7 GVŽ/h na KZU in imajo hkrati najmanj 75% travnatih površin v OMD.

Simulacija podpore na podlagi podatkov iz leta 2008:

V letu 2008 je bilo, po podatkih AKRTP, 38.019 KMG, ki imajo plačilne pravice, GVŽ in hkrati travinje v OMD:

Tabela 9: Razporeditev KMG glede na obremenitev GVŽ/ha na KZU

obremenitev GVŽ/ha na KZU	število KMG	število GVŽ	površina KZU v OMD v ha	površina travinja v OMD v ha
do 0,09	1.325	284	6.039	3.698
0,1-0,19	1.344	1.098	7.097	4.764
0,2-0,29	1.655	2.570	9.050	6.343
0,3-0,39	1.995	4.823	13.423	10.755
0,4-0,49	2.289	6.711	14.371	11.472
0,5-0,59	3.106	12.541	21.774	17.624
0,6-0,69	3.254	15.658	23.176	19.023
0,7-0,79	3.124	17.830	22.430	17.893
0,8-0,89	2.983	20.577	22.830	17.810
0,9-1	2.881	24.150	23.845	18.431
1-1,49	9.678	107.445	79.879	59.529
1,5-1,89	3.098	55.713	27.959	18.166
1,9-2,49	943	21.169	7.695	4.617
nad 2,5	344	13.149	2.923	1.575
SKUPAJ	38.019	303.718	286.490	211.701

1. varianta: spodnja meja je 0,7 GVŽ/ha KZU

V obravnavi imamo 23.051 KMG, ki imajo skupaj 260.033 GVŽ in 138.021 travnatih površin.

IZRAČUN: dodatno plačilo na ha = 5.000.000,00 EUR / 138.021 ha = 36,23 EUR/ha

2. varianta: spodnja meja je 0,7 GVŽ/ha KZU ter upoštevamo KMG, ki ima najmanj 75 % travnatih površin v OMD

Tabela 10: Razporeditev KMG glede na obremenitev GVŽ/ha na KZU ter površina travnatih površin v OMD

obremenitev GVŽ/ha KZU	število KMG	število KMG, ki ima najmanj 75 % travinja	površina travinja v OMD v ha za vse KMG	površina travinja v OMD v ha za KMG, ki imajo najmanj 75 % travinja
0,7-0,79	3.124	2.176	17.893	14.568
0,8-0,89	2.983	2.043	17.810	14.234
0,9-0,99	2.881	1.933	18.431	14.467
1-1,49	9.678	5.936	59.529	42.128
1,5-1,89	3.098	1.537	18.166	9.985
1,9-2,49	943	405	4.617	2.242
Nad 2,5	344	133	1.575	817
Skupaj	23.051	14.163	138.021	98.441

V obravnavi imamo 14.163 KMG, ki imajo skupaj 136.460 GVŽ in 98.441 ha travnatih površin.

IZRAČUN: dodatno plačilo na ha = 5.000.000,00 EUR / 98.441 ha = 50,79 EUR/ha

Ocenjujemo, da ima ukrep pozitiven učinek za celotno živinorejo v OMD, zaradi proizvodne nevezanosti ukrepa pa se v skladu z reformo omogoči proizvajalcem prilagajanje proizvodnje.

Glede na to, da ima Slovenija močan program razvoja podeželja predlagamo, da dela teh sredstev ne prenesemo iz I. stebra v II. steber, kar bi sicer po veljavni zakonodaji lahko.

Minimalni prag

Predlog:

V Sloveniji se kot spodnji prag za plačilo neposrednih plačil ohrani 0,30 ha.

Obrazložitev:

V skladu z 28. členom Uredbe Sveta (ES) 73/2009 ima Slovenija možnost, da ohrani 0,30 ha kot spodnji prag za plačilo neposrednih plačil iz I. stebra. Lahko pa se sprejme

odločitev, da je spodnji prag 1 ha. V primeru, da bi upoštevali prag 1 ha, bi po podatkih AKTRP izpadlo 2.668 kmetij v skupni površini 1.727 ha. Ocenjujemo, da z vidika transparentnosti pri izvedbi reforme SKP, ki je bila uvedena v letu 2007, nadaljujemo z najmanjšo upravičeno površino 0,30 ha.

Modulacija

V skladu z 10. členom Uredbe Sveta (ES) 73/2009 morajo nove države članice izvajati modulacijo, ki je v letu 2012 10 %. S tem letom za nove države članice stopi v veljavo tudi progresivna modulacija, ki znaša dodatne 4 % za del izplačil nad 300.000 EUR. Posledično to tudi pomeni, da prejemniki neposrednih plačil za del izplačil nad 5.000 EUR v letu 2012 ne bodo upravičeni do nacionalnih doplačil v višini 10 % za sredstva, ki presegajo navedeni prag. Uvedba modulacije je obvezna, zato državam članicam v tem delu ni potrebno nikakršno obveščanje Komisije. Informacija je vključena predvsem zaradi precejšnjih finančnih posledic v proračunskem letu 2013 za posamezne prejemnike neposrednih pomoči.

Priloga M:

Usklajena stališča nevladnih organizacij do Predloga reforme skupne kmetijske politike od leta 2010 dalje.

Nevladne organizacije v kmetijstvu (Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Sindikat kmetov Slovenije, Govedorejsko poslovno združenje, Zveza društev rejcev drobnice Slovenije, Zveza slovenske podeželske mladine) dajemo glede na dejstva, izražena na usklajevalnem sestanku na MKGP 17. 6. 2009 usklajena stališča do predloga reforme skupne kmetijske politike od leta 2010 dalje.

Posebne premije za bike in vole

Z letom 2010 se prenesejo premije iz proizvodno vezanih plačil na zgodovino. Prenese se delež izplačanih premij (136 EUR/žival), preostalih 2,8 milj. EUR se prenese v 68. člen. Referenčno obdobje je povprečje let 2006, 2007 in 2008.

Premije in dodatne premije za ovce in koze

Prenesejo se v zgodovino z letom 2010. Prenese se celotna ovojnica.

Proizvodno vezano plačilo za hmelj

Z letom 2010 se v celoti prenese na proizvodno nevezana plačila – po predlagani shemi.

Podpore izven sheme pomoči

Sredstva iz naslova podpore energetskih rastlin se prenesejo v 68. člen.

Podpora za pridelavo stročnic in podpora za pridelavo lupinarjev se z letom 2010 vključita v zgodovinska plačila, referenčni leti sta 2007 in 2008, neporabljen del ovojnice za ta ukrep pa se prenese v 68. člen .

Izvajanje posebnih ukrepov v okviru 68. člena

Izhodišča:

- 68. člen predstavlja 10 % celotne nacionalne ovojnice
- 6% sredstev nacionalne ovojnice se znotraj tega člena porabi za proizvodno vezana plačila

- 4% sredstev nacionalne ovojnice se znotraj tega člena porabi za proizvodno nevezana plačila.

Ukrep »ERŽ«

Ukrep »ERŽ« po sedanji shemi se nadaljuje iz ovojnice v višini 6,6 mio EUR. Razlika 0,8 mio EUR se prenese v proizvodno nevezana plačila znotraj 68. člena.

Plačilo za bike in vole

Uvede se proizvodno vezano plačilo za bike in vole v višini 2 mio EUR (po dosedanjem sistemu). Za ta ukrep se nameni sredstva, ki se prenesejo iz ovojnice za bike in vole. Razlika 0,8 mio EUR se prenese v proizvodno nevezana plačila znotraj 68. člena.

Ta dva ukrepa skupaj predstavljata 6% sredstev nacionalne ovojnice.

Podpora za ohranitev živinoreje na travinju v OMD

Za ta ukrep se nameni 4% sredstev nacionalne ovojnice iz 68. člena. Uvede se minimalni prag 0.5 GVŽ/ha.

Ukrep se uvede za travinje na OMD območjih po »Robičevi« klasifikaciji.

V Ljubljani, 23. 6. 2009

Kmetijsko gozdarska Zbornica Slovenije	Sindikata kmetov Slovenije	Govedorejsko poslovno združenje
Ciril Smrkolj predsednik	Roman Žveglič predsednik	Marko Dolinar predsednik
Zveza društev rejcev drobnice Slovenije		Zveza slovenske podeželske mladine
Boris Grabrijan predsednik		Urška Senčar predsednic